ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

9. Sınıf
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
CEVAP ANAHTARI

1. TEMA
SÖZÜN İNCELİĞİ

OKUMA

TDE2.1. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

a) TDE2.1.1. İnceler ve görüş oluşturur.
b) TDE2.1.2. Seçim yapar.

1

TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

a) TDE2.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE2.2.2. Tahmin eder.
c) TDE2.2.3. Çıkarım yapar.
ç) TDE2.2.4. Karşılaştırır.
d) TDE2.2.5. Sınıflandırır.
e) TDE2.2.6. Tepki verir.

YAZMA

TDE4.1. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtmak için paragraf düzeyindeki bir yazısında süreci yönetebilme

a) TDE4.1.1. Seçim yapar.
b) TDE4.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE4.2. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerden edindiği söz varlığını kullanarak yazısına içerik oluşturabilme

a) TDE4.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE4.2.2. Tahmin eder.
c) TDE4.2.3. Karşılaştırır.
ç) TDE4.2.4. Sınıflandırır.
d) TDE4.2.5. Yeniden ifade eder.
e) TDE4.2.6. Tepki verir.
f) TDE4.2.7. Görsel ögeleri kullanır.
g) TDE4.2.8. Sunar.

TDE4.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında kural uygulama

a) TDE4.3.1. Plan hazırlar.
b) TDE4.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
c) TDE4.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
ç) TDE4.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
d) TDE4.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
e) TDE4.3.6. Bağdaşıklık ögelerini kullanır.
f) TDE4.3.7. Yazım kurallarını uygular.
g) TDE4.3.8. Noktalama kurallarını uygular.

TDE4.4. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında yazma sürecini değerlendirebilme

a) TDE4.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE4.4.2. Tepki ortaya koyar.

DİNLEME/İZLEME

TDE1.1. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme

a) TDE1.1.1. Seçim yapar.
b) TDE1.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE1.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

a) TDE1.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE1.2.2. Tahmin eder.
c) TDE1.2.3. Çıkarım yapar.
ç) TDE1.2.4. Karşılaştırır.
d) TDE1.2.5. Sınıflandırır.
e) TDE1.2.6. Tepki verir.

KONUŞMA

TDE3.1. Söyleyişin inceliğini kullanarak akıcı bir konuşma süreci yönetebilme

a) TDE3.1.1. Seçim yapar.
b) TDE3.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE3.2. Muhatabını ikna etmek için söyleyiş inceliklerine yer veren bir konuşma içeriği oluşturabilme

a) TDE3.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE3.2.2. Tahmin eder.
c) TDE3.2.3. Karşılaştırır.
ç) TDE3.2.4. Sınıflandırır.
d) TDE3.2.5. Yeniden ifade eder.
e) TDE3.2.6. Tepki verir.
f) TDE3.2.7. Sesle anlam oluşturur.
g) TDE3.2.8. Görsel ögeleri kullanır.
ğ) TDE3.2.9. Sunar.

TDE3.3. Muhatabını ikna etmek için söyleyiş inceliklerine yer veren bir konuşmada kural uygulayabilme

a) TDE3.3.1. Plan hazırlar.
b) TDE3.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
c) TDE3.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
ç) TDE3.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
d) TDE3.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
e) TDE3.3.6. Bağdaşıklık ögelerini kullanır.
f) TDE3.3.7. Beden dilini ve mekânı kullanır.

TDE3.4. Söyleyiş inceliğinin konuşmasına etkisiyle ilgili süreci değerlendirebilme

a) TDE3.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE3.4.2. Tepki ortaya koyar.

OKUMA

METİN TÜRÜ: ŞİİR

Yandaki karekodda verilen *Yalnızlık Şiiri* adlı şiiri dinleyiniz/izleyiniz.

1. *Yalnızlık Şiiri* adlı şiirin sizde uyandırdığı çağrışımları belirleyiniz.

Örnek Cevap: *Bu şiir; bende yalnızlık, hüzün ve özlem duygularını uyandırdı. Ayrıca gece, yıldızlar ve dağ ifadeleri insanın kendisini evrende tek başına hissetmesini düşündürdü.*

Aşağıdaki *Yalnızlık Kavramı ve Yalnızlığın Sağlıklı Yaşam Üzerine Etkileri: Gözden Geçirme* adlı metni okuyunuz.

YALNIZLIK KAVRAMI VE YALNIZLIĞIN SAĞLIKLI YAŞAM ÜZERİNE ETKİLERİ: GÖZDEN GEÇİRME

Yalnızlık; her bireyin yaşamı boyunca karşılaşabileceği ortak bir duygudur. Modern dünyada, gelişen teknoloji ile birlikte bireylerin hayatında hızla yerini alan telefon, bilgisayar, internet kullanımı sonucu insanların yalnızlığı artmaktadır. Bu durum yalnızlığın artması sonucu bireylerin teknolojiye yönelmeleri şeklinde de görülebilmektedir. Artık yüz yüze iletişim yerini mesajlaşmalara, karşılıklı sohbetler yerini sanal paylaşımlara bırakmıştır. Tüm bunlar giderek birbirinden uzaklaşan ve bu uzaklığın farkında olmayan bir topluma zemin hazırlamaktadır. Yalnızlık duygusunun oluşumunda pek çok faktör etkili olabildiği gibi, bireylerin gelişim dönemleri de bu faktörler arasındadır.

(…)

Esra Engin, Merve Uğuryol vd.
(Genel ağdan alınmıştır.)

2. *Yalnızlık Şiiri* adlı şiirde hissettiğiniz duyguları *Yalnızlık Kavramı ve Yalnızlığın Sağlıklı Yaşam Üzerine Etkileri: Gözden Geçirme* adlı metinde hissettiniz mi? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

Örnek Cevap: *Hayır, hissetmedim. Şiirde yalnızlık duygusu daha çok duygusal ve hayalî bir anlatımla verilmiştir. Bilgilendirici metinde ise yalnızlığın nedenleri ve insanlar üzerindeki etkileri açıklayıcı bir şekilde anlatılmıştır. Bu nedenle şiir beni duygusal olarak etkilerken diğer metin daha çok düşündürücü gelmiştir.*

3. Aşağıda *Kar Altında Hüzün Denemesi* adlı şiirle ilişkilendirilebilecek bir görsel verilmiştir.

Verilen görsel ve şiirin adından hareketle şiirin içeriğine ilişkin tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçesiyle açıklayınız.

Örnek Cevap: *Şiirin; karla kaplı bir ortamda yaşanan yalnızlık, ayrılık ve hüzün duygularını anlatacağını düşünüyorum. Çünkü başlıktaki "hüzün" kelimesi melankolik bir atmosfer oluştururken kar görüntüsü de sessizliği, soğuğu ve içe kapanmayı çağrıştırmaktadır.*

Aşağıda verilen *Kar Altında Hüzün Denemesi* adlı şiiri vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okuyunuz.

KAR ALTINDA HÜZÜN DENEMESİ

Dünyanın en uzun hüznü yağıyor
Yorgun ve yenilmiş insanlığımızın üstüne
Kar yağıyor ve sen gidiyorsun
Ağlar gibi yürüyerek gidiyorsun
Belki bulmağa gidiyorsun kaybettiğimiz
O insan ve tabiat çağını

Dön bana ve dinle
Kuşlar uçuşuyor içimde

Loş bir keman solosu gibi
Kuşların uçuştuğunu içimde
Dön bana ve dinle.

Karanlık denizlerin dibinde
Birtakım incilerin olduğunu
Birtakım incilere ve hatıralara
Neden bağlı olduğumuzu unutma.

Duy beni ve dinle
Denizler boğuşuyor içimde.

Unutma diyorum ama sen anla
Anlat bizim de yaşamak istediğimizi onlara.

Erdem Bayazıt, *Şiirler*

4. Okuduğunuz şiirle ilgili aşağıda verilen şiir haritasındaki başlıkları birer örnek vererek açıklayınız. Şiir haritasını doldururken arkadaşlarınızla iş birliği yapabilirsiniz. Şiir haritasını şiirle ilişkili görseller ve metinlerle zenginleştirebilirsiniz.

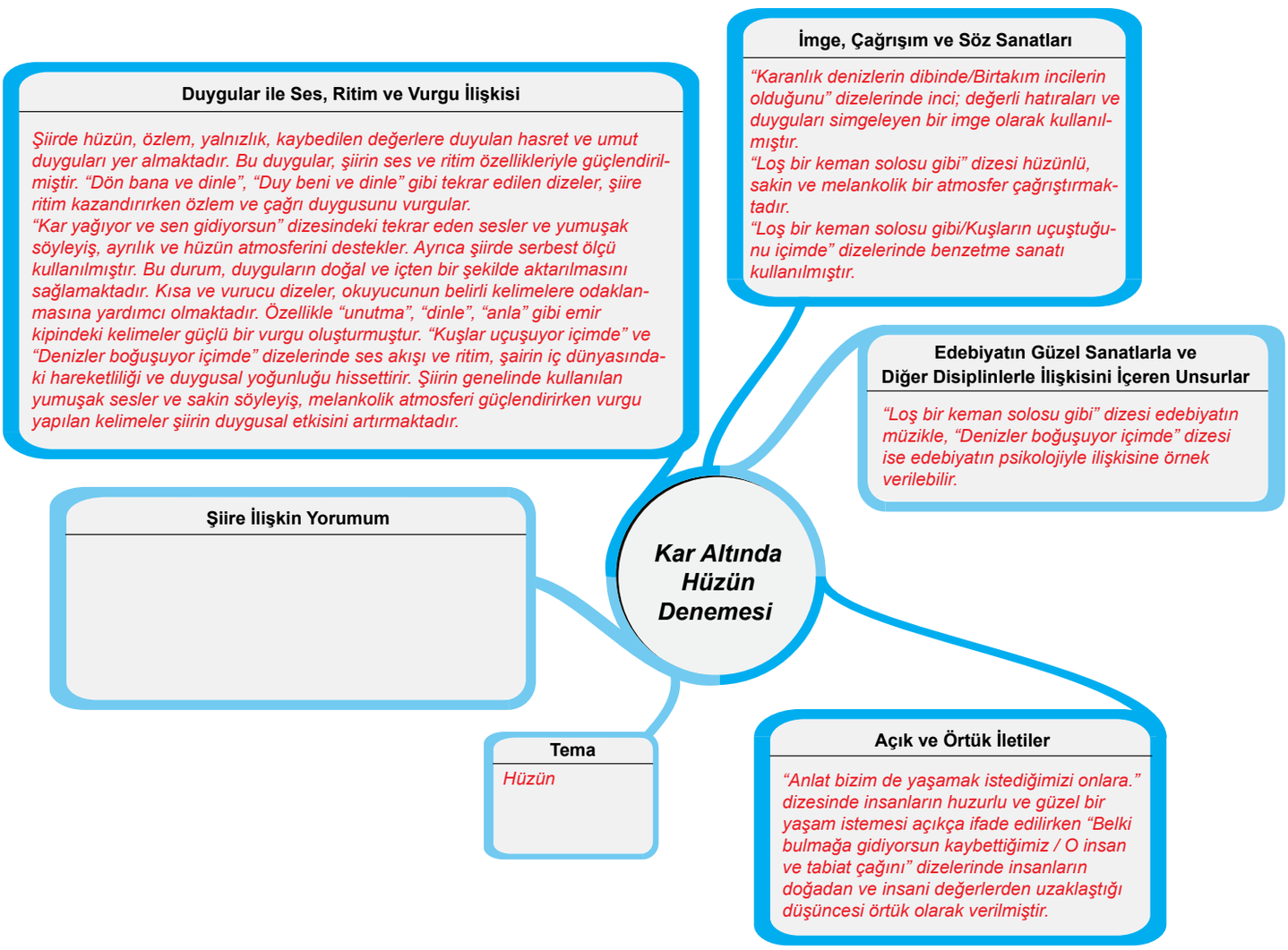

5. Okuduğunuz şiirin sizde uyandırdığı duyguları ve şiirde yer alan imgelerin sizde oluşturduğu çağrışımları açıklayınız. Düşüncelerinizi şiirden örneklerle destekleyiniz.

Örnek Cevap: *Bu şiir bende hüzün, özlem ve umut duyguları uyandırdı. Özellikle "Dünyanın en uzun hüznü yağıyor" dizesi derin bir hüzün hissettirdi. Şiirdeki kar imgesi yalnızlığı ve sessizliği, kuş imgesi özgürlüğü ve umudu, inci imgesi ise değerli hatıraları çağrıştırdı. "Kuşlar uçuşuyor içimde" ve "Karanlık denizlerin dibinde/Birtakım incilerin olduğunu" dizelerinin şiirin duygu dünyasını etkili bir şekilde yansıttığını düşünüyorum.*

6. Şiiri okumadan önceki tahmininizin şiirin içeriğiyle örtüşüp örtüşmediğini belirleyiniz.

Örnek Cevap: *Tahminim şiirin içeriğiyle büyük ölçüde örtüşmektedir. Şiirde hüzün, ayrılık ve özlem duyguları ön plandadır. Kar imgesi de sessizliği, içe dönüşü ve yalnızlık duygusunu desteklemektedir. Ancak şiir yalnızca bireysel bir hüzün değil aynı zamanda kaybedilen insani değerler ve geçmişe duyulan özlem gibi daha derin anlamlar da içermektedir. Bu nedenle tahminim genel olarak doğru olsa da şiirin anlam dünyasının beklediğimden daha kapsamlı olduğunu gördüm.*

7. "Yaratıcılık, hayal gücü, sembol, çağrışım, imge, duygu, söz sanatı ve disiplinler arası ilişkiler" **kavramlarından üçünü yaşamınızda sizi etkileyen şiirlerden birini seçerek bu şiirde örneklendirmeye çalışınız.**

8. Seçtiğiniz şiirin beğendiğiniz veya eleştirdiğiniz bir yönünü gerekçelendirerek açıklayınız.

9. Seçtiğiniz şiirin temasını resim, müzik vb. sanat dallarından biriyle yeniden ifade ediniz.

10. Seçtiğiniz şiirde kullanılan imgelerin ve edebî sanatların bu şiirin estetik değerine katkısını açıklayınız. Açıklamalarınızı şiirden vereceğiniz örneklerle destekleyiniz.

11. Seçtiğiniz şiirde şairin kendine özgü dil kullanımlarına yönelik iki çıkarım yapınız.

12. ***Yalnızlık Şiiri*** **ve** ***Kar Altında Hüzün Denemesi*** **adlı şiirlerden ünsüz benzeşmesi, ünsüz yumuşaması, ünlü daralması, ünlü düşmesi, ulama gibi ses olaylarına birer örnek yazınız. Bu ses olaylarının şiirin söyleyişine katkısını açıklayınız.**

Örnek Cevap:
- *Ünsüz Benzeşmesi: "kaybettiğimiz" (Kar Altında Hüzün Denemesi)*
- *Ünsüz Yumuşaması: "karanlığın" (Yalnızlık Şiiri)*
- *Ünlü Daralması: "damlıyor" (Yalnızlık Şiiri)*
- *Ünlü Düşmesi: "hüznü" (Kar Altında Hüzün Denemesi)*
- *Ulama: "kar altında" (Kar Altında Hüzün Denemesi)*

Bu ses olayları Türkçenin söyleyiş özelliklerinin şiirdeki görünümünü örneklemektedir. Ulama ve belirgin ses tekrarları ise şiirin akışına ve ahengine katkı sağlayabilir.

13. ***Kar Altında Hüzün Denemesi*** **adlı şiirle ilgili aşağıda verilen izleme testinde yer alan soruları cevaplayınız. Soruları yanıtlarken şiir türüne ilişkin daha önceden edindiğiniz bilgi ve deneyimlerinizden yararlanınız. Test sonunda cevaplarınızı gözden geçirerek eksik ya da yanlış öğrendiğiniz noktaları belirleyiniz ve bu konuları yeniden inceleyiniz.**

İZLEME TESTİ

1. Bu şiirde ahengi sağlayan unsurlardan ikisini yazınız.

Örnek Cevap: *Aliterasyon, asonans*

2. Aşağıdakilerden hangisi bu şiirde öne çıkan duygulardan biri değildir?

A) Hüzün
B) Özlem
C) Sevinç
D) Umut
E) Yalnızlık

3. Bu şiirden alınan aşağıdaki dizelerden hangilerinde imgeden yararlanılmıştır? Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.

- ○ Dön bana ve dinle
- ○ Kuşlar uçuşuyor içimde
- ○ Unutma diyorum ama sen anla
- ○ Dünyanın en uzun hüznü yağıyor
- ○ Anlat bizim de yaşamak istediğimizi onlara

4. Aşağıdakilerden hangisi bu şiirdeki örtük iletilerden biri değildir?

A) İnsan, kaybettiği değerlerin özlemini duymaktadır.
B) Modern yaşam, insanı duygusal olarak yıpratmaktadır.
C) İnsan, iç dünyasında yoğun bir çatışma yaşamaktadır.
D) Yaşam ile insan arasındaki bağ giderek güçlenmektedir.
E) Geçmişe ve hatıralara bağlılık güçlü bir şekilde hissedilmektedir.

5. Bu şiirde kullanılan imgelerin temelini aşağıdaki unsurlardan hangisi oluşturmaktadır?

A) Doğa unsurları
B) Şehir yaşamı
C) Tarihî olaylar
D) İnsan ilişkileri
E) Teknolojik gelişmeler

6. "*Kar Altında Hüzün Denemesi* adlı şiir, duyguları yoğun ve etkili bir şekilde yansıtmasıyla .....lirik..... şiir türüne örnek gösterilebilir." **cümlesinde boş bırakılan yeri uygun ifadeyle tamamlayınız.**

14. Okuma bölümü süresince öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki çıkış kartını doldurunuz.

ÇIKIŞ KARTI

Üç Yaz — **Edebî söyleyişle ilgili öğrendiğiniz üç bilgiyi yazınız.**

1

2

3

İki Sor — **Merak ettiğiniz veya daha fazla bilgi almak istediğiniz iki soruyu yazınız.**

1

2

Bir Paylaş — **Öğrendikleriniz ile ilgili bir görüşünüzü paylaşınız.**

1

METİN TÜRÜ: DENEME

1. "Deneme" **türü ile ilgili aklınıza gelen kavramları aşağıdaki dairelere yazınız.**

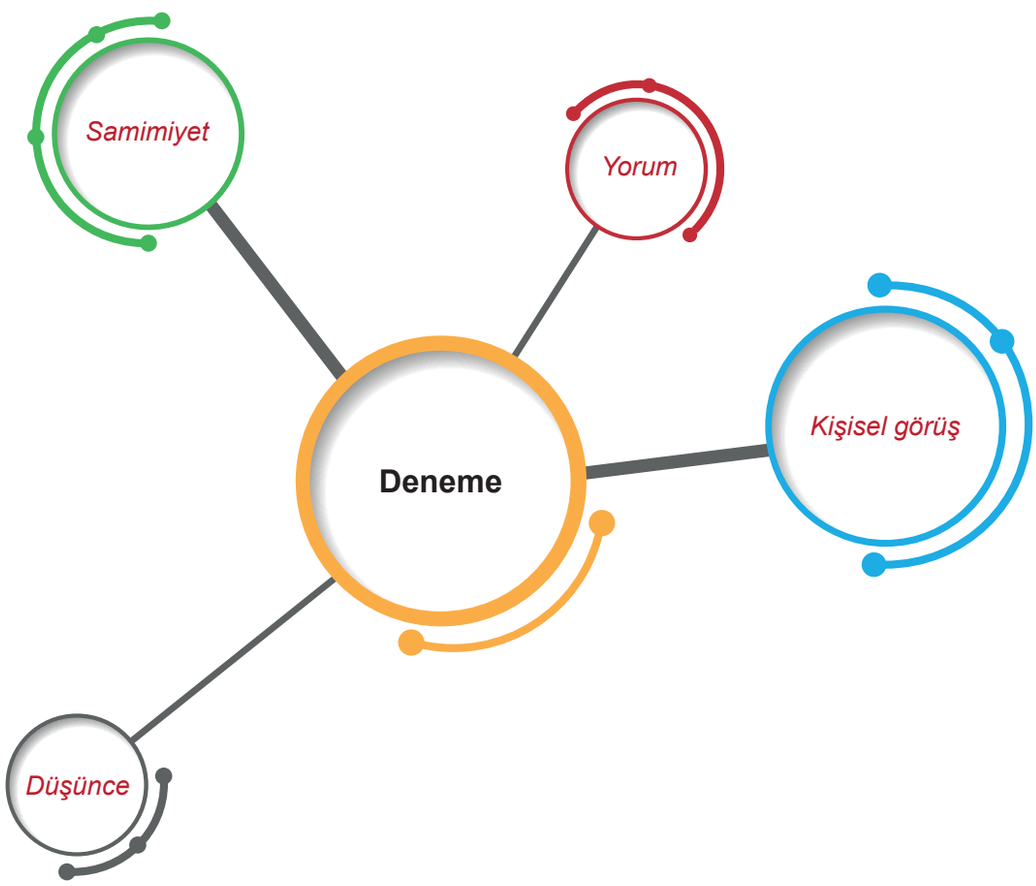

2. ***Şiir mi Güç, Nesir mi?*** **adlı metnin içeriğine dair tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçesiyle açıklayınız.**

Örnek Cevap: *Bu metinde şiir ve nesir türlerinin özelliklerinin karşılaştırıldığı, hangisinin duygu ve düşünceleri daha etkili ifade ettiği konusunun tartışılmış olabileceğini düşünüyorum. Metnin başlığında yer alan "mi" soru eki, iki unsur arasında bir karşılaştırma veya tartışma yapılacağını düşündürmektedir.*

3. Yandaki karekodda verilen okuma stratejilerini inceleyiniz. Okuyacağınız *Şiir Mi Güç, Nesir Mi?* adlı metni daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz okuma stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

Örnek Cevap: *İşaretleyerek okuma stratejisini seçerdim. Çünkü metinde önemli düşünceler ve dikkat edilmesi gereken kavramlar yer aldığı için anahtar kelimeleri ve önemli bölümleri işaretlemek, metni daha iyi anlamamı sağlar.*

Aşağıdaki *Şiir mi Güç, Nesir mi?* adlı metni, seçtiğiniz okuma stratejisini kullanarak okuyunuz.

ŞİİR Mİ GÜÇ, NESİR Mİ?

Nesir güçtür şiirden, diye çok kimselerden işitmiş, çok kitaplarda okumuştum. Gene de inanamazdım. "Nasıl olur?" derdim içimden, "nasıl olur? Nesir yazan, düşündüklerini, duygularını, başından geçenleri, yahut hayal ettiklerini söyleyiverecek. Deyişine bir çekidüzen vermeye özenecek elbette, dilinin pürüzsüz olmasına bakacak, kelimelerini seçip her birini cümlede tam yerine oturtmaya çalışacak. Onun da kendine göre kaygıları var, var ya, şairinkiler gibi mi? Şair de çeker o sıkıntıları, üstelik sözlerini vezne uyduracak, kafiye arayacak, vezinsiz, kafiyesiz şiirler söylüyor diyelim, gene de bir ahenk yaratacak, hem de kuralların yardımını teptiği için yaratılması daha da çetinleşen bir ahenk. Hayır, olamaz, nesir şiirden güç olamaz" derdim.

Büğün de öyle düşünüyorum. Nesir az çok benim de elimden geldiği için midir nedir, kabul edemiyorum şiirden güç olduğunu. Hem, dikkat edin, nesrin şiirden güç olduğunu söyleyenlerin çoğu, hemen hemen hepsi, yalnız nesir yazan kimselerdir. Şiir söylemeye uğraşmış, başaramamışlardır. (…)

Ama büsbütün de yanlış mı onların dedikleri? Şiir söylemek, iyi şiir söylemek gerçi çok güç bir iştir; ben çok özendim, iyisini değil, şöyle orta hallisini bile söyliyemedim. Şiir güç ya, şair olmak, şair geçinmek o kadar değil. Şair duygusunun, düşüncesinin cılızlığını, bayağılığını vezinle, kafiyeyle, ahenkle örtebiliyor, şair olduğu için birçok kusurları bağışlanıyor. O kusurlar nesirde daha çok göze çarpıyor. Ben otursam da boyuna bülbülü, gülü anlatsam, çekilir mi? Şairler, nice yüzyıllardan beri hep onu söylüyor, gene de seve seve okuyanlar bulunuyor. Hele bir hikâyecinin anlattıkları başka bir hikâyecinin anlattıklarına benzesin, bir kıyamettir kopuyor, üşüşüyorlar zavallının üstüne. Şairlere neden çatmıyorlar? (…)

Şairin okurlar gözünde, halk gözünde büyük, çok büyük bir yeri var. Bilirim, alay etmek âdettir şairlerle. Gene de inanmayın, alay edenler dahi şairde bir çeşit kutsallık bulunduğuna inanırlar, açıkça söylemezler, gene de inanırlar. Nesir yazana, hikâye yazana öyle bir saygı göstermezler. (…) Okuldayken, nesir yazmağı size de öğretmişlerdir, şiir yazacaksınız diye zorladılar mı sizi? Şiir yazamıyorsunuz diye sınıf döndürmeğe kalktılar mı? Demek nesir yazmak herhangi bir kimsenin elinden gelebilirmiş, kendini biraz sıkması yetermiş, öyle ise hayran olunacak bir şey yok o işte. Şiirde ise var... Ne denli uğraşsanız boştur: nesir yazanın da şair kadar saygıya lâyık olduğuna kimseyi inandıramazsınız. İşte bunun için şairlerin, Tanrının özene bezene yarattığı o kimselerin kusurlarını hoş görürler de nesir yazanlarınkini bağışlamazlar.

Değiştirmedim ben düşüncemi: güçtür şiir söylemek, nesir yazmaktan çok güçtür. Şimdiye kadar yazdıklarım arasında benim de beğendiğim bir iki şey vardır, ama bir gün şöyle orta halli bir şiir söyleyebilsem, en beğendiğim, en sevdiğim yazılarımı veriverirdim onun uğruna. Güçtür şiir söylemek, ama ne türlü şiiri söylemek güçtür? Bir şair vardır, yıllardır, yüzyıllardır bilinen, alışılmış şeyleri tekrar eder durur, yaygın duyguları, yaygın düşünceleri alır, onları vezne uydurur. Güç değildir onun yaptığı. Kendimizi biraz sıkmakla elde edeceğimiz bir ustalıktan başka bir şey değildir. Saygım yoktur öyle şairlere. Neden olsun? Yaratıcı değil ki onlar. Birtakım kalıpları belliyorlar, birtakım şairâne denilen sözleri belliyorlar, şiir konularını belliyorlar, yazı yazıveriyorlar. (…) Ama şair de vardır, ötedenberi alışılmış sözleri ötedenberi alışılmış kalıplara dökmekle yetinmez, yeni yeni duygular, yeni yeni düşünceler getirir, yaygın olanları almaz, kendi bulduklarını yaymağa çalışır, kalıplarını kendi yaratır, kelimelerine kadar her şeyi kendi yaratır, Galip gibi: "Bir başka lisan tekellüm ettim" der, Hugo'nun Baudelaire için söylediği gibi: "Yeni bir ürperme getirir", işte o şairinki güçtür.

(…)

Ama azdır öyle şairler, binde bir gelir. Ötekiler de kendilerini öyle göstermeğe çalışırlar. Hani aslan derisine bürünen eşeğin masalı yok mu, onun gibi. Bundan yüzyıllarca önce gelmiş, adı bile unutulmuş büyük bir şair, gülün, bülbülün güzelliğini göstermiş, büğünkü şair onu söylemekle övünüyor. Şaşarım onun kendini beğenmesine, böbürlenmesine! gerçekten şairse, yaratsın, eskiden kalma ile, babalarından öğrendiği ile yetinmesin de kişioğlunun baba mirasına yeni bir güzellik katsın. Bir şair çıkmış: "Sirkat-i şi'r edene kat'-i zeban lâzımdır" demiş, ne duruyorlar? Gülle bülbül şiirini ısıtıp ısıtıp önümüze sürenlerin dillerini kesiversinler, bal gibi çalmak değil mi onlarınki de? Gülle bülbül şiirini ilk söyliyen, o güzelliği

yaratmış, kişioğluna yeni bir duygu aşılamış, eskiye bağlı değilmiş o, gelenek diye direnmiyormuş, yenilik aramış, bulmuş. Büğün gülle bülbül şiirini söyliyenler ona benzediklerini mi sanıyorlar? Gülerim onlara! yeni değiller ki ona benzesinler! her büyük şair yenidir, yenilikler getirir, yeni biçimler yaratır, kendinden öncekilerin çizdikleri yoldan yürümez, kendi yeni bir yol açar.

Bakıyorum da büğünkü şairlerimizin çoğu, hep eskilerin, başkalarının gösterdikleri yoldan gidiyorlar, eskiden kalma duyguları, düşünceleri söylüyorlar. Birtakımının yeni gözükmelerine bakmayın, onlar da bundan on beş yıl öncekini taklit ediyorlar. Beş yüz yıl önceki eskidir de on beş yıl önceki eski değil midir? Bir şairin kendi yaratmadığı, başkasından öğrendiği her şey eskidir.

Çağımızı kötülemek, büğün gerçek şair eskisinden azdır demeğe getirmek için mi söylüyorum bunları? Hayır, günümüzde gerçek şair eskisinden ne daha çok, ne de daha azdır. Büğün de, kendi yarattıklarını değil, başkalarından öğrendiklerini söyliyen şairler dünkü kadardır. Her çağda çoğunluk onlardadır. Bunun için de bazı kimseler yalnız onlara bakmış, onları görmüş, nesir yazmanın şiir söylemekten daha güç olduğunu ileri sürmüşlerdir. İnanmayın onların dediklerine. Onlar da yalnız uydurma şairleri okumakla yetinip ona göre yargılayan kimselerdir.

Nurullah Ataç, *Karalama Defteri & Ararken*

4. Metni okumadan önceki tahminlerinizin metnin içeriğiyle örtüşen yönlerini belirleyiniz.

Örnek Cevap: *Bu metnin içeriği, şiir ile nesrin hangisinin daha zor ve daha değerli olduğu üzerine yapılan bir tartışmayı anlatmaktadır. Tahminim büyük ölçüde doğru çıktı. Metinde şiir ve nesir karşılaştırılmış, yazar şiirin daha zor ve daha yaratıcı bir tür olduğunu savunmuştur.*

5. Okuduğunuz metnin konusunu yazınız.

Örnek Cevap: *Metnin konusu şiir ile nesrin zorluklarının karşılaştırılmasıdır.*

6. Yazara göre gerçek şair ile sıradan şair arasındaki temel fark nedir? Açıklayınız.

Örnek Cevap: *Gerçek şair yeni duygular, düşünceler ve özgün söyleyişler ortaya koyar. Sıradan şair ise başkalarının kullandığı kalıpları tekrar eder.*

7. Metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerden birini yazınız.

Örnek Cevap:
- *Ana Düşünce: Gerçek bir şiir yazmak nesir yazmaktan daha zordur.*
- *Yardımcı Düşünce: Büyük şairler özgün ve yaratıcıdır.*

8. Metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde verilen bilgileri aşağıdaki tabloya kısaca yazınız.

Giriş	*Şiir ve nesirden hangisinin daha zor olduğu sorgulanır.*
Gelişme	*Şiir ve nesir karşılaştırılır, gerçek şairin özellikleri açıklanır.*
Sonuç	*Gerçek şairin yaratıcı ve özgün olduğu sonucuna ulaşılır.*

9. Aşağıdaki tabloda yer alan düşünceyi geliştirme yollarına okuduğunuz metinden uygun cümleler yazınız.

Karşılaştırma	Örneklendirme
"Güçtür şiir söylemek, nesir yazmaktan çok güçtür." cümlesinde karşılaştırma yapılmıştır.	*Yazar, özgün şairi açıklarken Şeyh Galip ve Baudelaire üzerinden örneklendirmeye başvurmuştur.*

10. Yazarın hangi tutumu bu metinde dil ve anlatımı etkilemiştir? Açıklayınız.

Örnek Cevap: *Yazarın öznel ve eleştirel tutumu metnin dil ve anlatımını etkilemiştir. Kendi düşüncelerini samimi bir dille ifade etmiştir.*

11. Yazarın "Her büyük şair yenidir." **sözüyle anlatmak istediği düşünce nedir? Metinden örnek vererek açıklayınız.**

Örnek Cevap: *Yazar bu sözle gerçek şairlerin taklitçi olmadığını, özgün eserler ortaya koyduğunu anlatmak istemiştir. Metindeki "kendi yeni bir yol açar" ifadesi bunu desteklemektedir.*

12. Bu metinde yazarın hedef kitlesi sizce kimlerdir? Yazınız.

Örnek Cevap: *Yazarın hedef kitlesi edebiyatla ilgilenen okuyucular ve öğrenciler olabilir.*

13. Deneme yazarı, eserini ortaya koyarken hedef kitleyi dikkate almalı mıdır? Görüşlerinizi ifade ediniz.

Örnek Cevap: *Deneme yazarı hedef kitlesini dikkate almalıdır. Çünkü anlatımın açık ve anlaşılır olması okuyucunun metni daha iyi anlamasını sağlar.*

YAZMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: OZANIN DİLİNDEN KALEMİN İZİNE

Bu çalışmada sizlerden Âşık Feymânî'nin *Anadolum* adlı şiirini betimleyici bir metne dönüştürmeniz beklenmektedir. Metninizi oluştururken şiirdeki her bir dörtlüğü ayrı birer paragraf şeklinde oluşturabilirsiniz. Metninizde anlam bütünlüğüne ve paragraflar arası geçişe dikkat ediniz. Ayrıca metne, anlamı zenginleştirecek şekilde kendi duygu, düşünce ve betimlemelerinizi de ekleyebilirsiniz.

Yazma çalışmanızı verilen aşamaları takip ederek gerçekleştiriniz.

Hazırlık

1. Şiirin şekil unsurları ve betimleyici anlatıma ilişkin bilgilerinizi gözden geçiriniz.
2. Yazma amacınıza göre nasıl bir metin tasarlayacağınızı planlayınız.

Yazma Sırası

3. Anlatmak istediğiniz duyguları belirleyiniz ve belli bir sıraya koyunuz.
4. Oluşturduğunuz metnin özelliklerini şiirin içeriği ve anlatım özellikleri ile karşılaştırarak metninizi anlamlı ve tutarlı bir biçimde oluşturmaya dikkat ediniz.
5. Metninizi oluştururken şiirin ana duygusunu koruyunuz.
6. Metninizde vatanseverlik değerine yer veriniz.
7. Bağlama uygun söz varlığı ve betimleyici ifadeler kullanmaya dikkat ediniz.
8. İmge ve çağrışım gücü olan ifadelerle metninizi zenginleştiriniz.
9. Türkçenin yazım ve noktalama kurallarını ve dil yapısını doğru kullanmaya özen gösteriniz.
10. Metninizin taslağını arkadaşlarınızla paylaşıp onlardan aldığınız dönütler doğrultusunda metninize son hâlini veriniz.

Değerlendirme

11. Yazma sonrasında kendinizi 17. sayfadaki öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.
12. Metninizi öğretmeninizin rehberliğinde sınıf panosu, okul gazetesi veya genel ağdaki güvenilir ortamlarda paylaşabilirsiniz.

ŞİİR	ŞİİRİN DÜZYAZIYA ÇEVRİLMİŞ HÂLİ
ANADOLUM Benim yurdum hiçbir yere benzemez, Yöresi başkadır Anadolu'mun? Dört bir köşesini gezde, seyran et, Neresi başkadır Anadolu'mun? Davul, zurna çalar, güreş tutulur; Genç, ihtiyar bu neşeye katılır, Düğünde, halayda nara atılır, Töresi başkadır Anadolu'mun? Türk olarak tarihlere şan verdik, Uygarlığa ışık tuttuk yön verdik Milyonlarca şehit düştük, can verdik; Kirası başkadır Anadolu'mun? Çağdan çağa aktarılmış izi var, Bu hususta dahilerin sözü var, Her taşında efsanevi yazı var Mirası başkadır Anadolu'mun? Ormanında binlerce kuş seslenir, Koyağında ceylan, geyik beslenir, Dört mevsimde bin bir renkle süslenir, Merası başkadır Anadolu'mun? Feymânî'yim, mert yaşarım, böyleyim, Çalışmadan kazanmayı neyleyim? Ey arkadaş, sorar isen söyleyim: Sırası başkadır Anadolu'mun? Âşık Feymânî, *Gönül Sarayı*	

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih: ----------**

Sevgili Öğrenciler,
Bu form, yazma çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Oluşturduğum metnin özelliklerini şiirin içeriği ve anlatım özellikleri ile karşılaştırarak metnimi anlamlı ve tutarlı bir biçimde oluşturdum.			
Şiirin temasını tam olarak yansıttım.			
Metnimi zenginleştirmek için imge ve çağrışım gücü olan ifadeleri kullandım.			
Metnimde bağlama uygun söz varlığı ve betimleyici ifadeler kullandım.			
Paragraflar arası geçişler yaparak metnimin anlam bütünlüğünü sağladım.			
Metnimde vatanseverlik değerine yer verdim.			
Türkçenin yazım ve noktalama kurallarını ve dil yapısını doğru kullanmaya özen gösterdim.			

DİNLEME/İZLEME

1. Mülakat kelimesiyle ilgili aklınıza gelen kavramları aşağıdaki şemada boş bırakılan yerlere yazınız.

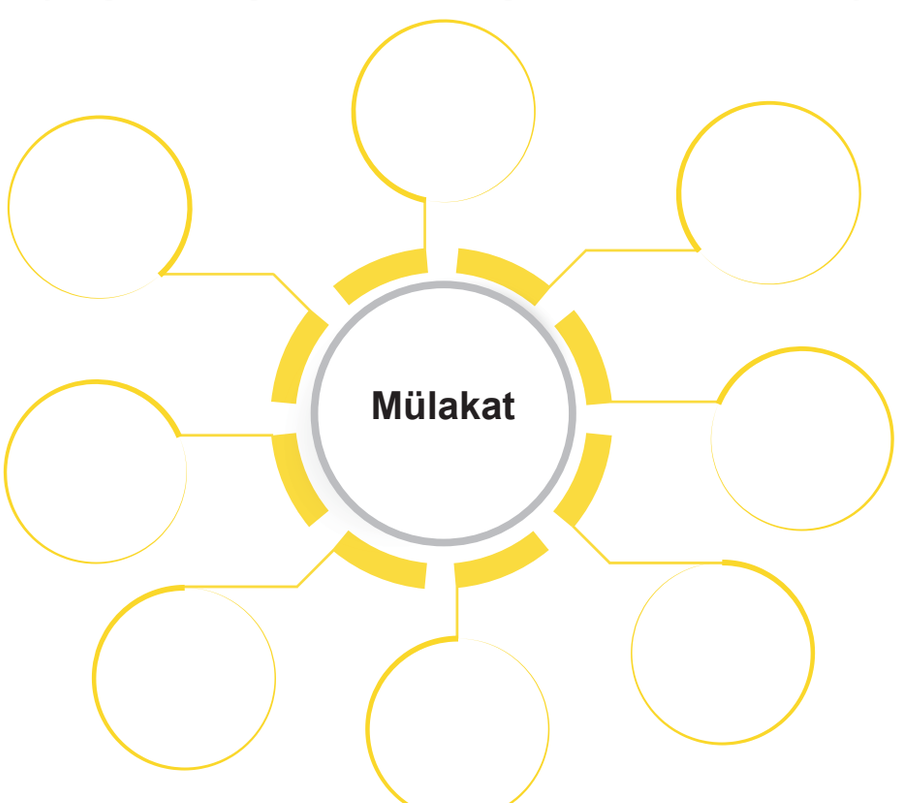

2. Sayfa 20'deki karekodda verilen dinleyeceğiniz/izleyeceğiniz mülakatın ilk 30 saniyesini dinleyerek/izleyerek mülakatın içeriği hakkında tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçeleriyle yazınız.

3. Yandaki karekodda yer alan dinleme stratejilerini inceleyiniz. Dinleyeceğiniz/izleyeceğiniz mülakatı daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz dinleme stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

4. Dinleme/izlemeye başlamadan önce aşağıdaki kontrol listesini doldurunuz. Kontrol listesinin ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız Evet, **kısmen katılıyorsanız** Kısmen, **katılmıyorsanız** Hayır **seçeneğini** X **ile işaretleyiniz.**

Ölçütler	Evet	Kısmen	Hayır
Mülakat türünün özelliklerine dair bilgilerimi hatırladım.			
Dinleme/izleme sürecini olumsuz etkileyecek olan iletişim engellerini ortadan kaldırdım.			
Dinleyeceğim/izleyeceğim çok modlu metinde verilmek istenen mesaj hakkında tahminde bulundum.			
Dinleme/izleme amacımı belirledim.			
Dinleme/izleme sırasında kullanacağım dinleme stratejisini seçtim.			
Dinleme/izleme öncesi dinleyeceğim/izleyeceğim metne yönelik en az bir soru oluşturdum.			

Yandaki karekodda verilen Cemal Süreya ile yapılan mülakatı seçtiğiniz dinleme stratejisini kullanarak dinleyiniz/izleyiniz. Dinleme/izleme sırasında önemli gördüğünüz hususları aşağıda boş bırakılan yere not alınız.

5. Dinleme/izleme sırasında aldığınız notlardan hareketle Cemal Süreya ile yapılan mülakatla ilgili aşağıda verilen çalışma kâğıdındaki soruları cevaplayınız.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

a) Şiirle olan ilişkisinin başlangıcını nasıl açıklamaktadır?

.....

.....

b) Şiiri nasıl tanımlamaktadır?

.....

.....

c) Şiir yazarken beslendiği kaynaklar nelerdir?

.....

.....

ç) Şiir dışında hangi türlerde eser vermiştir?

.....

.....

d) Cemal Süreya'nın mülakatta verdiği cevaplardan hareketle sanatçının şiir anlayışı hakkında iki çıkarım yapınız.

.....

.....

.....

.....

6. Dinleme/izleme sonrasında aşağıdaki kontrol listesinde ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız Evet**, katılmıyorsanız** Hayır **seçeneğini** X **ile işaretleyiniz.**

Ölçütler	Evet	Hayır
Mülakattaki dil açık ve anlaşılırdı.		
Türkçe doğru ve etkili kullanıldı.		
Sorular ve sorulara verilen cevaplar tutarlıydı.		
Sanatçı duygu ve düşüncelerini etkili ve ikna edici bir şekilde ifade etti.		
Sanatçı, düşüncelerini aktarırken düşünceyi geliştirme yollarından faydalandı.		
Sunucunun tavır ve tutumu mülakatın akışına katkı sağladı.		

7. Dinlediğiniz/izlediğiniz mülakattan alınan aşağıdaki cümleleri öznel ve nesnel olma durumlarına göre değerlendirerek ilgili alanı X ile işaretleyiniz.

Cümle	Öznel	Nesnel
1931 yılında doğdum.		
İkinci kitabınız *Göçebe* ile Türk Dil Kurumu ödülünü aldınız.		
Aslında insan kendi sesini tanıyamaz yani kendi şiirini değerlendiremez.		
Benim şiirim tamamlanmış bir şiir değildir.		
1944 yılında Dostoyevski'yi okudum.		
Şair, şiir çevirirken şiirindeki birtakım olanakları mutlaka harcar.		

8. Dinlediğiniz/izlediğiniz mülakatta kullanılan düşünceyi geliştirme yollarından birini metinden örnek vererek yazınız.

9. Dinlediğiniz/izlediğiniz mülakatla ilgili olumlu veya olumsuz bir eleştirinizi gerekçesiyle yazınız.

10. Mülakatı gerçekleştiren siz olsaydınız şaire hangi soruları sorardınız? Neden?

KONUŞMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: DENEME ÜZERİNE KONUŞUYORUZ

Bu çalışmada, sizden 25. sayfadaki Suut Kemal Yetkin'in *Niçin Roman, Niçin Şiir Okuruz?* adlı deneme metninden hareketle altı şapka düşünme tekniğini kullanarak her bir şapkanın temsil ettiği bakış açısına uygun fikirler içeren sözlü bir sunum hazırlamanız beklenmektedir. Sözlü ürününüzü oluştururken özverili davranmaya özen gösteriniz.

Yapacağınız sunumu verilen aşamaları takip ederek gerçekleştiriniz.

Hazırlık

1. Altı şapka düşünme tekniğindeki şapka renklerinin temsil ettiği görevleri hatırlayınız.
2. Deneme metninden hareketle şapkaların temsil ettiği görevlere uygun konuşma içeriğinizin taslağını hazırlayınız.

Planlama

3. Konuşmanızın giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini tasarlayınız.
4. Konuşma metninizi hazırlarken uygun söz varlığını belirleyiniz.
5. İçeriğinizi her bir şapkanın temsil ettiği düşünce doğrultusunda hazırlayınız.
6. Konuşmanızda beden dili, süre ve söz varlığını etkin bir şekilde kullanabilmek için planlama yapınız.
7. Konuşmanızı ele alacağınız konuya ve hedef kitlenize uygun bir dil kullanacak şekilde planlayınız.
8. Hazırladığınız konuşma taslağınızı değerlendirmeleri için arkadaşlarınızla paylaşıp onlardan aldığınız dönütler doğrultusunda konuşma içeriğinize son hâlini veriniz.

Sunum

9. Konuşmanıza dikkat çekici bir girişle başlayınız.
10. Konuşmanızda düşüncelerinizi ana düşünce etrafında, tekrara düşmeden ifade ediniz.
11. Konuşma sırasında sesinizi ve beden dilinizi etkili bir biçimde kullanmaya özen gösteriniz.
12. Konuşmanızı yaparken Türkçeyi doğru ve etkili kullanınız, konudan ayrılmayınız ve süreyi iyi kullanınız.

Değerlendirme

13. Konuşmanızı 26. sayfadaki öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.

NİÇİN ROMAN, NİÇİN ŞİİR OKURUZ?

Romanın en çok sevilen bir edebiyat türü olduğu gerçektir. Nereye giderseniz gidiniz, en çok onun okunduğunu görürsünüz. Şiir için de böyledir. Yaşamak için çalışıp didinmelerimizden fırsat bulduk mu, elimize aldığımız şey, ya bir roman, ya da bir şiir kitabıdır. Bir geziye çıktığımız zaman, çantamızın bir köşesine yerleştirmeyi unutmadığımız gene onlardır. Daha okul sıralarındayken çalışma saatlerinden arttırılmış sayılı dakikaları, sevdiğimiz bir şair veya romancıya verdiğimizi, bu yetmeyince, yatakhanenin alaca karanlığında geç saatlere kadar gizlice okumaya koyulduğumuzu kim hatırlamaz?

Nedir bu ilginin sebebi? Bilmem bu soru üzerinde hiç durdunuz mu? Bana öyle geliyor ki, ilginin sebebi çok derinlere inmektir. İnsan, çocukluk çağından kurtuldu mu ileride yaşamaya başlar ve yaşadığı günlerle, gelecek günleri kıyaslamaktan kendini alamaz. Bu kıyaslama, daima yaşanan günlerin zararına olmuştur. Böyle de olsa, bu geçen günlerin güzelleşmesi, özlem buğulariyle örtülmesi, beklenen günlerde aradığımızı bulamadığımız içindir. Hayat bir akıştan başka bir şey değildir. İnsan, bu akış, bu oluşum içinde, başka insanların halleriyle de ilgilenmekten kendini alamaz. Hayatın biteviyeliğinden kurtulmaya çalışırken, başkalarının çabalarından da dikkatini ayıramaz. Kendi alın yazısının başkalarınınkinden ayrılamayacağı kanısındadır. Yaşanan anlardan kurtuluş, düşün zenginliği nisbetinde gerçekleşir. Bu dünyanın ötesinde düşsü bir dünya, uzaktan çağırmaya başlar. Her varıştan sonra yine bir çağırış duyulur. Yaşanan anların boşluğunda aydın, dolu noktalar da olsa, insan çoğu zaman bunun farkında olmaz, olsa da onların görünmesiyle kaybolması o kadar birdir ki!

Hâtıraların şiddetlendirdiği, sonu gelmiyen bir gelecek gün özlemi insanlarda aradıklarını bulamamış, yaşadıklarını iyi yaşıyamamış olmanın verdiği bir eksiklik duygusu uyandırmıştır. Şimdi niçin roman, niçin şiir okuduğumuzu cevaplandırabiliriz. Ama daha önce şu soru üzerinde bir an duralım: Romancı romanını, şair şiirini niçin yazar? Ün almak için mi, para kazanmak için mi? Birtakım doğruları yaymak, topluma düzen vermek için mi? (…)

Gerçek şudur ki, romancı da, şair de iç içe giren geçmişin özlemi ile, geleceğin umudunu kişi olarak, toplum olarak bütün yoğunluğuyla yaşamakta, yazdığını bu iç yaşayışın etkisi altında yazmaktadır. Yaşadığı biricik güzel bir ânı ebedîleştirmek, yaşanıp duran birbirine benzer günlerin renksizliğinden kurtulmak, geçmesiyle güzelleşen günleri daha da güzelleştirmek, özlemini taşıdığı bir dünya canlandırmak, onu bütün insanlarla paylaşmak, içindeki ağırlıkları atmak için yazar.

Bu söylediklerim okuyucu için de böyledir. Romancı ya da şair ne için yazarsa, yazılanı okuyan da onun için okur. Bu bakımdan okuyucu, yazmaktan alıkonulmuş, elinden yazma imkânları alınmış bir romancıdan, bir şairden farksızdır. Roman okuyarak, şiir okuyarak varlığımızın darlığından kurtuluruz; yaşayamadığımız hayatları yaşayarak genişler, yaşadığımız renksiz günlerin bile, dönmemek üzere gittiği için değerlendiği duygusuyla zenginleşiriz. Kendimiz ile benzerlerimiz arasında bir kaynaşma olur. Genel olarak okuyucu, bu bakımlardan, okuduğunun pek de farkında değildir. Sırf vakit geçirmek, vakit öldürmek için okuduğunu sanır. Ama böyle de olsa sonuç birdir.

Evet, ne roman bir toplumbilim kitabı, ne de şiir bir doğrular topluluğudur. Bir sanat eserini birtakım bilgiler, doğrular olarak kabul etmek, sadece sanatı, varlığını, özünü görmemektir. Balzac'ı, yaşadığı devrin toplum olaylarını öğrenmek için okuduğunu kim ileri sürebilir? Böyle olsaydı, bu olayları anlatan sayfalar birer tarih belgesi sayılmaz mıydı? Romanı tarihle bir tutmak sadece yaratışın ne demek olduğunu bilmemektir. Bir romanın birkaç defa okunması, bir şiirin okunduktan sonra tekrar edilmesi, ezberlenmesi de romanın veya şiirin herhangi bir sorun hakkında bilgi edinmek için okunmadığını gösterir. İnsanın, bildiği bir şeyi tekrar bilmek istediği görülmüş müdür? Zaten romancı da, şair de yazdığını bir şeyler öğretmek için yazmamıştır ki, okur da bir şeyler öğrenmek için okusun!

Romanlar ve şiirler birer iç yaşayıştan doğmuştur. Onları yaşayarak okumamız da bundandır. Her okuyucunun aynı davranışta olduğu elbette söylenemez. Yaratılışın, yetişmenin verdiği ayrılıklar vardır. Bu bakımdan, aynı kitapta herkes biraz da kendi romanını, kendi şiirini okur. Gerçek sanat eserinin özelliklerinden biri de, çok yönlülük değil midir? İnsan, ileride yaşamaktan kesilip de geçmiş günlerden bir yığın olmaya yüz tutunca, roman ve şiir okumasını da bırakmaya başlar. Okuduğu olursa, artık eski tutkuyu bulamaz.

Okumak ta, okunan eseri duygularımız, düşüncelerimizle zenginleştirmek olduğuna göre, bir tür yaratıştır. Romancı, şair yaşlanınca nasıl yaratma gücünü kaybediyorsa okuyucu da o yaratışla kaynaşma yeteneğini kaybediyor. Bu bakımdan, okumaktan kesilmek, biraz da ölmektir.

Suut Kemal Yetkin, *Edebiyat Üzerine Denemeler*

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih: ----------**

Sevgili Öğrenciler,
Bu form, konuşma çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Konuşmamı amaçlarım doğrultusunda planladım.			
Konuşmamda şapkaların temsil ettiği görüşe uygun örnekler sundum.			
Konuşmamı açık ve akıcı bir şekilde yapmaya özen gösterdim.			
Konuşmamda görüşlerimi destekleyen bağlama uygun söz varlığı kullandım.			
Duygu ve düşüncelerimi tutarlı bir şekilde planladım.			
Konuşmamda vurgu ve tonlamaya dikkat ettim.			
Konuşmamda beden dilini etkili kullandım.			
Konuşmamı gerçekleştirirken süreyi etkili bir şekilde kullandım.			
Konuşmamı planım doğrultusunda gerçekleştirdim.			

Bu tema süresince öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki öğrenme günlüğünde yer alan soruları cevaplayınız.

ÖĞRENME GÜNLÜĞÜ

1. **Bu tema boyunca hangi metin türleri işlenmiştir? Bu türler hakkında neler öğrendiniz?**

2. **Edebî dil ile günlük dil arasındaki farkları bu temada işlenen metinlerden örnek vererek açıklayınız.**

3. **Okuduğunuz şiirlerde sizi en çok etkileyen ifadeyi gerekçesiyle yazınız.**

4. **Bu tema sürecinde okuma, yazma, dinleme/izleme ve konuşma becerilerinizden hangisinin daha çok geliştiğini düşünüyorsunuz? Neden?**

5. **Bu tema boyunca yeni öğrendiğiniz üç kavramı yazınız.**

6. **Bu tema sonunda sözün inceliği hakkında ulaştığınız düşüncelerinizi yazınız.**

NOTLAR

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

9. Sınıf
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
CEVAP ANAHTARI

2. TEMA
ANLAM ARAYIŞI

OKUMA

TDE2.1. “Anlam Arayışı” temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

a) TDE2.1.1. İnceler ve görüş oluşturur.
b) TDE2.1.2. Seçim yapar.

1

TDE2.2. “Anlam Arayışı” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

a) TDE2.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE2.2.2. Tahmin eder.
c) TDE2.2.3. Çıkarım yapar.
ç) TDE2.2.4. Karşılaştırır.
d) TDE2.2.5. Sınıflandırır.
e) TDE2.2.6. Tepki verir.

KONUŞMA

TDE3.1. Konusunu ana düşünce etrafında detaylandırdığı akıcı bir konuşma sürecini yönetebilme

a) TDE3.1.1. Seçim yapar.
b) TDE3.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE3.2. Konusunu ana düşünce etrafında detaylandırdığı konuşma içeriğini oluşturabilme

a) TDE3.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE3.2.2. Tahmin eder.
c) TDE3.2.3. Karşılaştırır.
ç) TDE3.2.4. Sınıflandırır.
d) TDE3.2.5. Yeniden ifade eder.
e) TDE3.2.6. Tepki verir.
f) TDE3.2.7. Sesle anlam oluşturur.
g) TDE3.2.8. Görsel ögeleri kullanır.
ğ) TDE3.2.9. Sunar.

TDE3.3. Konusunu ana fikir etrafında detaylandırdığı konuşmasında kural uygulayabilme

a) TDE3.3.1. Plan hazırlar.
b) TDE3.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
c) TDE3.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
ç) TDE3.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
d) TDE3.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
e) TDE3.3.6. Bağdaşıklık ögelerini kullanır.
f) TDE3.3.7. Beden dilini ve mekânı kullanır.

TDE3.4. Konuşmasının içeriğinde kullandığı unsurların konuşmasına olan etkisine yönelik süreci değerlendirebilme

a) TDE3.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE3.4.2. Tepki ortaya koyar.

DİNLEME/İZLEME

TDE1.1. “Anlam Arayışı” temasında ele alınan metinlerde dinlemeyi/izlemeyi yönetebilme

a) TDE1.1.1. Seçim yapar.
b) TDE1.1.2. İlişkiyi sürdürür.

23

TDE1.2. “Anlam Arayışı” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

a) TDE1.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE1.2.2. Tahmin eder.
c) TDE1.2.3. Çıkarım yapar.
ç) TDE1.2.4. Karşılaştırır.
d) TDE1.2.5. Sınıflandırır.
e) TDE1.2.6. Tepki verir.

YAZMA

TDE4.1. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan edebî metinlerde yazma sürecini yönetebilme

a) TDE4.1.1. Seçim yapar.
b) TDE4.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE4.2. Yazısını zenginleştirecek içerik oluşturabilme

a) TDE4.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
b) TDE4.2.2. Tahmin eder.
c) TDE4.2.3. Karşılaştırır.
ç) TDE4.2.4. Sınıflandırır.
d) TDE4.2.5. Yeniden ifade eder.
e) TDE4.2.6. Tepki verir.
f) TDE4.2.7. Görsel ögeleri kullanır.
g) TDE4.2.8. Sunar.

TDE4.3. Konu zenginliği ve çeşitliliğini sağlayan yazısında kural uygulayabilme

a) TDE4.3.1. Plan hazırlar.
b) TDE4.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
c) TDE4.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
ç) TDE4.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
d) TDE4.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
e) TDE4.3.6. Bağdaşıklık ögelerini kullanır.
f) TDE4.3.7. Yazım kurallarını uygular.
g) TDE4.3.8. Noktalama kurallarını uygular.

TDE4.4. Beğeni ve eleştirilerini dile getirdiği yazısına yönelik yazma sürecini değerlendirebilme

a) TDE4.4.1. Kendini değerlendirir.
b) TDE4.4.2. Tepki ortaya koyar.

OKUMA

METİN TÜRÜ: HİKÂYE

1. Bir metin, onu okuyan kişilerde birden fazla duygu uyandırabilir mi? Açıklayınız.

Örnek Cevap: *Evet, uyandırabilir. Aynı metin farklı okuyucularda farklı duygular uyandırabileceği gibi bir okuyucuda da aynı anda merak, heyecan, üzüntü ve sevinç gibi birden fazla duygu uyandırabilir.*

2. Metnin ana düşüncesi birden fazla düşünceyi içerebilir mi? Neden?

Örnek Cevap: *Bir metnin tek bir ana düşüncesi vardır. Ancak bu ana düşünce birden fazla düşünceyi kapsayabilir. Çünkü yazar, vermek istediği mesajı farklı yönlerden ele alarak çeşitli düşünceler geliştirir. Bu düşünceler birbirini tamamlayarak ana düşüncenin anlaşılmasını kolaylaştırır.*

3. Aşağıda *Miras Keçe* adlı hikâye ile ilişkilendirilebilecek bir görsel verilmiştir.

Verilen görsel ve hikâyenin adından hareketle hikâyenin içeriğine ilişkin tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçeleriyle açıklayınız.

Örnek Cevap: *Miras Keçe adlı hikâyede aileden kalan eski bir keçenin hikâyesinin anlatıldığını düşünüyorum. Görsel ve başlık, geçmişten kalan bir eşyanın taşıdığı değerin ortaya çıkarılacağı izlenimini vermektedir.*

4. Yandaki karekodda yer alan okuma stratejilerini inceleyiniz. Okuyacağınız *Miras Keçe* adlı metni daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz okuma stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

Örnek Cevap: *İşaretleyerek okuma stratejisini seçerdim. Çünkü metindeki önemli olayları, kişileri ve anahtar kavramları belirleyerek metnin temel unsurlarını daha kolay fark edebilirim.*

Aşağıdaki *Miras Keçe* adlı metni seçtiğiniz okuma stratejisini kullanarak okuyunuz.

MİRAS KEÇE

Biz insanlar, şu etrafımızdaki cansız şeyler için ne biliyoruz? Yatak odalarımızın bir tarafında yahut başucumuzda duran şu komodin, içinde yattığımız şu karyola, üzerinde yemek yediğimiz masalar, duvardaki bir çerçeve, hulâsa evimizi teşkil eden bütün bu şeyler hakkındaki bilgilerimizin derecesi nedir? Galiba koca bir sıfır!

Geçen sene ailemize bir taraftan küçük bir miras hissesi düştü. Çini bir soba ile dört boru, iki kanat perde, ayaklı bir gaz lâmbası, beş-altı tencere, boş bir sandık… Yani davalı bir mirasta karşı tarafın gönderebileceği bazı şeyler… Affedersiniz; birçok defalar yaptığım gibi, yine unutuyorum, bir de küçük bir keçe parçası…

Evdekiler, âdet veçhiyle, bütün bunları didik didik ettikten sonra,

— Doğrusu, paşanın karısı tam ümit ettiğimiz gibi çıktı; dediler. Ayol bunları eskici bile kabul etmez.

Hakları vardı. Çini soba, mirasına konduğumuz paşanın 310'da evlendiği zaman aldığı soba idi. Sandık da hanımın ilk çeyizlerini sakladığı sandık. Perdeler lime lime olmuştu. Yalnız birisinin kornişi duruyordu. Birisinin de uç tarafındaki işlemeler henüz çürümemişti. Tencereler kalaysızdı!... Ya şu keçe parçası...

Halam:

— Vallahi utansınlar; dedi, bu keçe parçası da gönderilir mi kardeş?

Annem:

— Deli olmuşlar; dedi, hiç olmazsa paşanın Yemen dönüşü getirdiği cânım Hicaz işlerinden bir tanecik kor insan.

Halam:

— Kuzum Hanife, dedi; Allah aşkına şu keçe parçasını uşakla yollayıp bahçe duvarlarından içeriye attır.

Ve sonra, iç kapının hemen önünde odaya atılıvermiş olan keçe parçasına terliklerinin ucuyla şöyle bir dokundu:

— Ö, dedi. Keçe değil, pislik yuvası.

Ertesi gün, bizim küçük mirası çöpçü bile kabul etmedi. *"Arabayı abur cuburla dolduramam hanımefendi!"* dedi. Yalnız, Aşçı Mehmet başka bir şey yaptı. Keçeyi beş-altı su yıkadı. Tele astı; kuruttu:

— Hanımefendiciğim, dedi; isterseniz yemek kapısının altına seriverelim. Kuru tahtayı da kapatmış oluruz!

Keçe bir müddet orada kaldı. Belki beş-altı ay... Hizmetçi kız, haftada iki defa çınar ağacının altına asıyor; elinde bir değnek, bir taraftan var kuvvetiyle dövüyor, bir taraftan da:

— İllâllah bu keçeden, diyordu; evin bütün tozlarını yer yutar!

Sonra bir gün, mutfakta çamaşırcının küçük iskemlesi üzerinde gördüm. Orada dört kat edilip bırakılmıştı. Kış gelince bir-iki ay kümesin üstüne örtüldü. Birkaç hafta bahçede sürünüp kaldı. Bir gün sokak kapısının önünde, baktım, paspas vazifesini görüyor.

Nihayet geçen hafta annem, şöyle dedi:

— Bu ufak tefeklerden bıktım, usandım çocuklar!

Annemin ufak tefek dediği şeyler paşanın mirasından çini soba ile borular, ayaklı gaz lâmbası, bir kısım Fransızca mecmua, eski bir dolap, birkaç da tencere idi.

— Küçük odaya bunlardan girilmiyor doğrusu… Satmaktan başka hiç çare yok!

Eskici (...) ile anlaşamadık. Ertesi gün getirdiğim biri de topuna birden üç buçuk lira verince annem:

— Dilenciye veririm de bu heriflere yine satmam! dedi. Adamı da kapı dışarı etti. Sadece eskiler tüccarını kapıya doğru uğurluyordum ki birdenbire durdu:

— Beyim, dedi. Bunu satmıyor musunuz?

— Hangisini?

— Şu keçeyi canım!

Annem:

— Allah Allah, dedi; adam çıldırmış galiba! Ayol kaç para verirsin ona sen!

— Dört lira vereyim hanım!

— A..a..a… sen sahiden aklını oynatmışsın ayol. Cânım çini soba ile sedirlere on lirayı çok gör de pis keçeye dört lira?...

Halam merdivenlerden acele acele indi; zannedersem annemin koluna bir de çimdik atmış olacak ki, ikisi birden yan odaya daldılar. Ben de kapı ile sofa arasında kulaklarımı onlara verdim.

Halam:

— Aman Hanifeciğim; bu işte bir şey olacak, diyordu. Adam ya hiç bir şeyden anlamıyor yahut bu keçe bir şey!..

Ben:

— Canım, dedim; uzatmayın Allah aşkına… Böyle eskiciler vardır. Bir eve girdiler mi en umulmayacak şeye para verirler. Ama blöftür ha, alaydır; verin bakalım alıyor mu?..

Bununla beraber üçümüz, daha doğrusu, ben, annem, halam, hizmetçi kız, aşçı miras keçenin üzerine birdenbire eğilmiştik. Ayaklarımızın altında, günlerce paspas vazifesi gören keçe bana gerinip uyanıyor gibi geldi. Âdetâ şahrem şahrem dökülen kenarları, binlerce ayak gibi kımıldıyor; ayaklarımızla yara içinde kalan göğsü tuhaf bir şifa merhemiyle iyileşmiş kadar teneffüs ediyor; ötesinde berisinde, bir-iki çiçek kırıntısı tarhları yeni yapılmış bir bahçede sanki gözlerini açıyordu. Sanki, bir-iki dakika daha geçerse birdenbire aramızda ayaklanacak; parmaklarımızın arasında bir fırsatını bulduğu dakika, cins bir at gibi süratle uzaklaşıp gidecekti. Fakat annem uzatmadı:

— Bana bak, dedi. Bizim alayla düzenle işimiz yok hepsine on lira ver; al git!

Adam, diğer eşyalarının bulunduğu odaya girmeden keçeyi derleyip topladı; koltuğuna aldı:

— Hanımcığım, dedi. Şimdi bir araba getirip ötekileri de alırım!

Miras keçenin müşterisini ancak bir hafta sonra görebildik. Daha kapıdan girer girmez,

— Sormayınız, dedi; daha iki dakika duracak olsaydım, sizin keçeden tam iki yüz lira kazanıyordum.

Bir dakika durdu:

— Müzeden aldılar; dedi. Benim yirmibeş liraya sattığım adam tam yüz yetmişbeş lira kazandı.

Halam koltuğa yığıldı. Annem biraz kolonya ister gibi oldu. Ben de soğuk su ile yüzümü bir iyice yıkadım!

Halamdan aşçıya kadar, gece gündüz, üç gün bizim keçe konuşuldu. İçimizde hiçbirimiz inanmıyor; halam:

— Gözlerimle görmeliyim; diyordu. Bizim keçe… Paşanın mirası... iki yüz lira… Vallahi yalan!...

Bu muhaverenin ertesi günü, halamla annem önde, ben arkada, hizmetçi kızla aşçı daha geride, Topkapı Sarayı'nın yeni açılan eski işlemeler ve halılar müzesinden içeri girdik.

Her nedense, hepimizde tuhaf bir titreme vardı. Hizmetçi kız aşçıya sokuluyor; çınar ağacının altında, miras keçeyi değnekle saatler saati dövdüğü, suya vurduğu, ıslattığı, tekrar kuruttuğu, tekrar dövdüğü günleri düşünüyordu. Halam, birdenbire durdu:

— Çocuklar, dedi. İşte, işte…

Hakikaten bizim keçeydi. Bir sedirin üzerinde duruyordu. Tek başınaydı. Yukarıdan, açık bir pencereden, yüzüne hafif bir güneş ışığı vurmuştu. Âdetâ, bacak bacak üstüne atmıştı; gururlu bir hâli vardı.

Hepimiz bir adım geri çekildik. Zaten kalın bir kordon bizi birbirimizden ayırıyor; aramıza âdetâ denizler, okyanuslar, servetler ve asırlar koyuyordu. Ben biraz eğildim ve keçe hazretlerinin hemen üzerine bırakılmış olan levhayı okumaya çalıştım:

Dokuzuncu asır mamulâtından (...)

Anadolu Selçukîleri zamanına ait

Halam duramadı. Elini uzatmak, parmaklarıyla yoklamak istedi. Fakat birdenbire yan tarafımızda odacılardan biri atıldı:

— Hanım, dedi; bak, peşin haber vereyim. El sürmek, dokunmak yasak. Bunlar antika şeylerdir çünki...

Sonra yavaş yavaş annemle halamın arasına girdi:

— Müzeye geleli bir hafta oluyor; dedi. Ama bin senelik… Yazık ki maldan anlamayan kişiler eline düşmüş. İnsanlar değil eşekler kullanmış. Şu örmeye bakın… Şu sarı renge, şu toz pembesine… Hayvan olsa bunları görür insan be!...

Keçenin karşısında ne kadar kaldığımızı bilmiyorum. Yalnız benim başımın içinde bir sinema hilesi gibi keçe, değnek, paspas üstünde tepinen ayaklar, çamaşırlıktaki iskemle, kümesin üstü, tozlar, sonra tekrar değnek, yine paspas üstünde tepinen ayaklar, halam, hizmetçi kız, hepsi birbirine karışıyor; bu oda içindeki bütün eşyaları alıp götüren bir sel hızlı hızlı akıyordu.

Aman; evinizdeki eşyalara dikkat edin… Ne olur ne olmaz!

Kenan Hulusi Koray, *Beşer Dakikalık Hikâyeler*
(haz.: Metin Kayahan Özgül)

5. Okuduğunuz metinle ilgili aşağıda verilen hikâye haritasını doldurunuz. Hikâye haritasını doldururken arkadaşlarınızla iş birliği yapabilirsiniz.

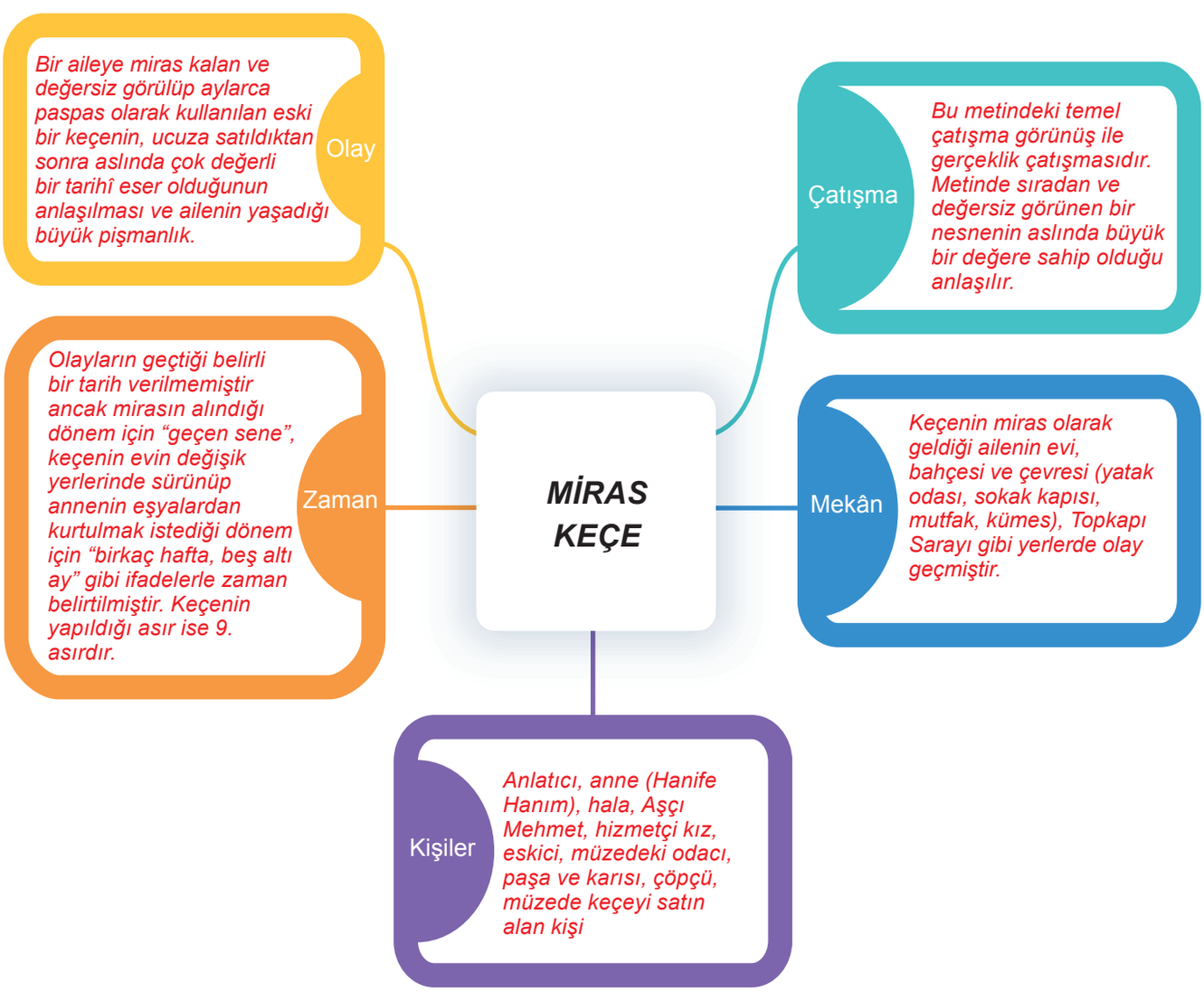

6. Metindeki olayların gerçeklikle ilişkisine yönelik tahminlerde bulununuz.

Örnek Cevap: *Metindeki olayların büyük ölçüde gerçek yaşamdan esinlenmiş olabileceğini düşünüyorum. Çünkü anlatılan olaylar insanların günlük hayatta karşılaşabileceği tarzdadır.*

7. Bu metinle ilgili aşağıda verilen tabloyu doldurunuz.

Ölçütler	*Miras Keçe*
Tema	*Görünüşe aldanmamak*
Ana Düşünce	*Eşyaların değeri dış görünüşe göre belirlenmez.*
Yardımcı Düşünce	*- Tarihî eserler korunmalıdır.* *- Bir eşyanın eski olması değersiz olduğu anlamına gelmez.*
Yazılma Amacı	*İnsanların nesnelere ve dünyaya sadece dış görünüş, maddiyat veya ön yargılar çerçevesinden bakmasının sebep olduğu körlüğü eleştirmek ve okuyucuda estetik haz uyandırmak amaçlanmıştır.*

8. Metni okumadan önce metnin içeriğine yönelik yaptığınız tahminle metni okuduktan sonraki tespitlerinizi aşağıdaki T diyagramına yazınız.

Metnin Konusuna Yönelik Tahminim	*Metnin Konusu*
Miras kalan eski bir keçenin hikâyesinin anlatıldığını düşünmüştüm.	*Bir aileye miras kalan ve değersiz görülerek uzun süre çeşitli amaçlarla kullanılan eski bir keçenin ucuza satılması, daha sonra değerli bir tarihî eser olduğunun anlaşılması ve müzede sergilenmesi*

9. Bu hikâyenin ana düşüncesini başka bir edebî tür (deneme, şiir, anı vb.) aracılığıyla vermeniz istense hangi edebî türü tercih edersiniz? Niçin?

Örnek Cevap: *Deneme türünü seçerdim. Çünkü insanların eşyalara ve tarihî eserlere bakış açısını tartışmak ve düşüncelerimi ayrıntılı şekilde açıklamak için deneme türü daha uygundur.*

10. Okuduğunuz metnin anlatmaya bağlı metinler arasında yer alma sebebini metinden örnek vererek açıklayınız.

Örnek Cevap: *Metinde olay örgüsü, kişiler, zaman ve mekân bulunmaktadır. Örneğin keçenin evden müzeye uzanan serüveni bir olay örgüsü içinde anlatılmıştır.*

(…)

Nihayet geçen hafta annem, şöyle dedi:

— Bu ufak tefeklerden bıktım, usandım çocuklar!

Annemin ufak tefek dediği şeyler paşanın mirasından çini soba ile borular, ayaklı gaz lâmbası, bir kısım Fransızca mecmua, eski bir dolap, birkaç da tencere idi.

— Küçük odaya bunlardan girilmiyor doğrusu… Satmaktan başka hiç çare yok!

Eskici (...) ile anlaşamadık. Ertesi gün getirdiğim biri de topuna birden üç buçuk lira verince annem:

— Dilenciye veririm de bu heriflere yine satmam! dedi. Adamı da kapı dışarı etti. Sadece eskiler tüccarını kapıya doğru uğurluyordum ki birdenbire durdu:

— Beyim, dedi. Bunu satmıyor musunuz?

— Hangisini?

— Şu keçeyi canım!

Annem:

— Allah Allah, dedi; adam çıldırmış galiba! Ayol kaç para verirsin ona sen!

— Dört lira vereyim hanım!

(…)

11. Okuduğunuz metinden alınan bu parçayı, "olay örgüsü, kişiler, zaman, mekân" **unsurlarından ikisini değiştirerek estetik bir bakış açısıyla yeniden kurgulayınız.**

Örnek Cevap: *Bir gün kasabanın kenarındaki eski bir konakta yapılan temizlik sırasında yıpranmış bir kilim bulundu. Ev sahipleri, yıllardır depoda duran bu kilimi değersiz bularak diğer eski eşyalarla birlikte satmaya karar verdi. Tam o sırada konağı ziyaret eden bir sanat tarihçisi, kilimin üzerindeki motifleri dikkatle inceledi ve motiflerin yüzlerce yıl öncesine ait olduğunu söyleyince herkes büyük bir şaşkınlık yaşadı. Kilim, uzmanlar tarafından incelendikten sonra şehrin kültür müzesine götürüldü. Birkaç ay sonra aile, daha önce önemsemedikleri kilimin cam bir vitrinde sergilendiğini görünce hem gururlandı hem de geçmişten kalan eşyalara farklı bir gözle bakmaya başladı.*

12. Metinde yazarın diyaloğa (karşılıklı konuşmalara) yer vermesi, hikâyeye dil ve anlatım açısından nasıl bir katkı sağlamıştır? Açıklayınız.

Örnek Cevap: *Karşılıklı konuşmalar hikâyeyi daha canlı, akıcı ve gerçekçi hâle getirmiştir.*

13. Aşağıdaki tabloda verilen kelimeleri kalınlık-incelik uyumu bakımından inceleyiniz ve bu uyuma uymayanları tabloda X ile işaretleyiniz.

Kelime		Kelime	
insan	X	müze	
soba		antika	X
sokak		levha	X

14. Metni okumadan önce belirlediğiniz okuma stratejinizin metni okuma sürecinize ve okuma sonrasında soruları cevaplamanıza nasıl katkı sağladığını açıklayınız.

Örnek Cevap: *İşaretleyerek okuma stratejisi metindeki önemli olayları, kişileri ve anahtar kavramları belirlememi sağladı. Önemli gördüğüm yerleri işaretlediğim için metnin ana düşüncesini daha iyi kavradım ve soruları daha kolay cevapladım.*

15. Okuduğunuz metnin beğendiğiniz veya eleştirdiğiniz bir yönünü gerekçelendirerek açıklayınız.

Örnek Cevap: *Metnin en beğendiğim yönü merak unsurunun güçlü olmasıdır. Keçenin gerçek değerinin sonunda ortaya çıkması hikâyeyi etkileyici kılmıştır.*

METİN TÜRÜ: ANI

1. “Anı yazmak ölümün elinden bir şeyler kurtarmaktır.” (Andre Gide) **sözüyle ne anlatılmak istenmektedir?**

Örnek Cevap: *Bu sözle, insanların yaşadıkları olayları ve hatıraları yazarak unutulmaktan kurtardıkları anlatılmak istenmektedir. Anılar sayesinde geçmişte yaşananlar gelecek kuşaklara aktarılır.*

2. Aşağıda *Bizim Yokuş* adlı anı metni ile ilişkilendirilebilecek bir görsel verilmiştir.

Verilen görsel ve metnin adından hareketle metnin içeriğine ilişkin tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçesiyle açıklayınız.

Örnek Cevap: *Bu metinde belirli bir sokak ve burada yaşanan anıların anlatılacağını düşünüyorum. Başlıktaki “bizim” sözü, yazarın bu yere özel bir bağlılık duyduğunu göstermektedir. Görselde gazetelerin bulunması da metnin edebiyat ve basın dünyasıyla ilgili olabileceğini düşündürmektedir.*

3. Yandaki karekodda yer alan okuma stratejilerini inceleyiniz. Okuyacağınız *Bizim Yokuş* adlı metni daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz okuma stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA’ya giriş yapınız.)

Örnek Cevap: *İşaretleyerek okuma stratejisini seçerdim. Çünkü anı türünde yazılan bu metindeki önemli olayları, kişi adlarını ve yazarın dikkat çektiği noktaları işaretleyerek metni daha iyi anlayabilirim. Bu strateji, metnin ana düşüncesini kavramamı ve etkinlik sorularını daha kolay cevaplamamı sağlayabilir.*

Aşağıdaki *Bizim Yokuş* adlı metni, seçtiğiniz okuma stratejisini kullanarak okuyunuz.

BİZİM YOKUŞ

Size bizim yokuşu anlatacağım. Bizim yokuşu bilirsiniz, değil mi? Eski adı ile Babıâli yokuşunu...

Gazeteler, dergiler, matbaalar bu yokuşta toplanmıştı benim gençliğimde. Yokuşun alt başında Sabah Matbaası vardı, Mihran Efendi'nin. Başyazarı Diran Kelekyan. Üst başında İkdam Yurdu, Ahmet Cevdet Bey'in... Bir de şimdi tatlıcı olan Meserret'in yan sokağı Ebussuut Caddesi'nde Tercüman...

(…)

Adımı, bir gazete kâğıdı üstünde ilk görüşüm, 1912'dedir. Vefa idadisinde öğrenci idim o zaman: 121 Yusuf Ziya Efendi!

İki yapraklı, küçük boy, bir gazete çıkardı o günlerde: *Fen*.

Ben, Mühendis Süleyman Sami Bey'in oğlu Yusuf Ziya, cebirde, geometride, fizikte sınıfımın yıldızı idim. Mühendis olacaktım babam gibi... Hocamız Bedros Efendi, bir hendese davasını çözdükten sonra, mutlaka tahtaya beni çağırır, bir de bana tekrarlatırdı problemi. Bu bakımdan, *Fen,* her perşembe çıkışını dört gözle beklediğim gazete idi.

Gençliğimizde plâj yoktu bizim. Sinema yoktu bizim. Çalgılı gazino, gece klübü, stadyum yoktu, yoktu, yoktu bizim... Kafa yarışı idi tek mutluluğumuz!

Fen gazetesi, bu yarışa açılmış bir alandı. Problemler verir, çözenlerin adlarını yayar, çabasına hız katardı gençlerin...

İşte böyle bir yarışmada adım ilk defa matbaa harfleri ile gazete kâğıdına basılmıştı. Hem de doğru çözenler arasında değil, soruyu nasıl çözdüğümü anlatan bir kaç satırın altında!

Bu, bir öğrenci dergisinde kazanılmış başarı, müdürümüz Safvet Bey'in bile ilgisini çekmiş, öğretmen ve öğrenci çevresinde itibarımı yükseltmişti benim.

Ne dersiniz, elli yıl önceki eğitim ve öğretim sistemimizden kaç yıl gerideyiz şimdi?

Fen, çantamda, kitaplarımın arasında idi her gün ve her gece baş ucumda... Onun dördüncü sayfasındaki imzamı, kaç gün, kaç hafta, sabahları gözlerimi açar açmaz, en mutlu bakışımla uzun uzun seyrettim, bilmem...

Ama bizim yokuşa asıl ayak basışım, bu çocuksu hatıradan bir yıl sonradır.

İlk edebiyat hocamız İbrahim Necmi Dilmen, sınıfı sürükleyen bir öğretmendi. Rakamlara, çizgilere bağlı dikkatim, onun derslerinde kelimelere kaymıştı. Cebir kadar, hendese kadar, fizik kadar o zaman adı hikmet olan şiiri, hikâyeyi, romanı da seviyordum artık...

Birkaç ay sonra, galiba üniversitede görev alan İbrahim Necmi'nin yerine bir başkası geldi: Süleyman Şevket...

İnce yapılı, sesinde kalbi çarpan bir duygu adamı idi yeni öğretmenimiz. İki üç ders içinde ilgisini çeken bir öğrenci olmuştum. Yazılarımızı satır satır inceliyor, beğendiği cümlelerin altlarını kırmızı kalemle çiziyor, okşayıcı sözlerle çocuk gönüllerimizi kanatlandırıyordu.

Kendi kendime aruzu öğrenmiştim. Bir yazıma eklediğim manzumeyi arkadaşlarıma okumuş, beni övmüştü. Elli yılı aşkın zaman, o manzumeden, hafızamda yalnız bir mısra bırakmıştır:

Akşam, menekşe gölgeler inmişti dağlara...

Süleyman Şevket hocamız pek beğenmişti bu "Menekşe gölgeler"i. İnce, uzun parmaklarında titreyen kâğıt, bir menekşe demeti olacaktı nerde ise!

Edebiyatta aldığım hız, yarınki mühendis Yusuf Ziya'nın asıl önem verdiği meslek derslerindeki hızını kesmişti...

Boş saatlerde en çok -şimdi ikisi de toprak olan iki dostumla- Peyami Safa ve Hasan Ali Yücel'le mektep bahçesinde sanat tartışmaları yapıyorduk... Ressam Elif Naci de o çocuk dostlar arasında idi.

Cumaları tatil günümüzdü bizim. Çarşıkapı'da Sarafim Kütüphanesine gider, yirmi paraya hem bir demli çay içer hem saatlerce istediğim kitapları, divanları, Servetifünun koleksiyonlarını karıştırırdım.

Son derece uyanık bir kulağım vardı: Aruzun bütün şekillerini deneyebiliyordum artık. Ama asıl denemek istediğim şeyi denemeye cesaretim yoktu henüz. Bu, hocama beğendirdiğim şiirlerimi mecmualara beğendirip beğendiremeyeceğimdi.

O günlerin üç büyük dergisi vardı: Selanik'te Genç Kalemler, İstanbul'da Rübab, Şehbal…

Rübab, en genci, en kavgacısı idi bunların. Pembe bir kâğıda basılırdı. Şimdiki ölçülere uymaz bir biçimi vardı: Boyu Akbaba kadardı galiba. Ama eni, Akbaba'nın ancak üçte ikisi kadar.

Halit Fahri'yi, Ali Naci'yi, Selahattin Enis'i, Hakkı Tahsin'i onun sayfalarında tanımıştım. Şahabettin Süleyman "Nayiler" adı altında birleşmiş bu sanat topluluğunun başına geçmiş, onların kavgalarını yapıyordu.

Her hafta bu dergileri alabilmek için küçücük gündeliğimden bir parçasını öğle yemeklerimden kırparak biriktirirdim...

Hafızamı bugün bile silkeleyince yarım yüzyılın tozları altından Halit Fahri dostumun o gün için taptaze, yepyeni olan şu masal mısraları çıkıyor:

Ayaklarımda çarıklar, elimde bir değnek,

Sükûn içinde yürürdüm, semayı dinleyerek...

Bu genç akıma karışmak, ismimi onların isimleri arasında görmek özlemi anlatılmaz bir tatlı yangındı içimde...

Bir gün pek beğendiğim bir şiirimi, yürek çarpıntıları ile zarfa koyup postaladım:

Rübab Mecmuası Müdürlüğüne

Cağaloğlu-İstanbul

Ne mi oldu?.. Bir hafta, iki hafta, üç hafta... Manzumem çıkmadı ve Rübab kapandı!

Kimseciklere söylemediğim bu sırrı içime gömdüm...

Yeryüzünde, içime gömdüğüm bu sır kadar hazin bir mezar yoktur!

Yusuf Ziya Ortaç
(haz.: İsmail Parlatır, İnci Enginün vd., *Güzel Yazılar Gezi-Hatıra)*

4. Metni okumadan önceki tahmininizin metnin içeriğiyle örtüşüp örtüşmediğini belirleyiniz.

Örnek Cevap: *Metnin konusu yazarın gençlik yıllarında edebiyata ilgi duymaya başlaması, yazarlık yolunda yaşadığı deneyimler ve Babıâli'deki edebiyat çevresine adım atma sürecidir. Ben de bir sokağın ve burada yaşanan anıların anlatılacağını tahmin etmiştim. Tahminim metnin içeriğiyle büyük ölçüde örtüşmüştür.*

5. Yazar, bu metni hangi amaçla yazmış olabilir? Açıklayınız.

Örnek Cevap: *Yazar; bu metni gençlik yıllarındaki deneyimlerini paylaşmak, dönemin kültürel ortamını tanıtmak ve kendi edebiyat serüvenini anlatmak amacıyla yazmıştır.*

6. Metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerden ikisini aşağıdaki tabloya yazınız.

Ana Düşünce	Yardımcı Düşünceler
Yazarın gençlik yıllarında Babıâli yokuşunda yaşadıkları, onun kişisel gelişimine önemli katkılarda bulunmuş ve edebiyata olan tutkusunu şekillendirmiştir.	• *Yazarın adının ilk kez gazetede yayımlanması onu motive etmiştir.* • *Öğretmenlerinin desteği yazarın edebiyata yönelmesinde etkili olmuştur.*

7. Yazarın adının ilk kez gazetede çıkması onun için neden önemlidir?

Örnek Cevap: *Bu durum yazarın başarısının çevresi tarafından fark edilmesini sağlamış, ona güven vermiş ve yazma isteğini artırmıştır.*

8. Metnin gelişme bölümünde anlatılan olaylardan ikisini yazınız.

Örnek Cevap:
• *Yazarın Fen gazetesinde adının yayımlanması*
• *Yazarın arkadaşlarıyla sanat tartışmaları yapması*

9. Yazarın kullandığı üslubun metnin genel havasına etkisini açıklayınız.

Örnek Cevap: *Yazarın samimi ve duygusal anlatımı sayesinde okuyucu kendini metnin içinde buluyor ve yazarın yaşadığı deneyimleri sanki kendi yaşamış gibi hissediyor. Bu da metnin daha etkileyici ve unutulmaz olmasını sağlıyor. Ayrıca metindeki nostaljik hava, okuyucuyu geçmişe doğru bir yolculuğa çıkararak kendi anılarını hatırlamasına ve okuyucunun geçmişle bağ kurmasına yardımcı oluyor.*

10. Metinde geçen dergi ve matbaa yerlerinin o dönem toplumu için ne ifade ettiğini açıklayınız.

Örnek Cevap: *Metinde bahsi geçen Babıâli yokuşu, o dönemde İstanbul'un önemli kültürel merkezlerinden biriydi. Babıâli'deki matbaalar ve dergiler; bilgi ve düşüncelerin yayılmasına, edebiyatın geniş kitlelere ulaşmasına, kültürel ve sanatsal tartışmaların gelişmesine katkı sağlayan önemli araçlardı.*

O dönemde yaşanan modernleşme sürecinin önemli göstergelerinden biri olan matbaalar ve dergiler, toplumsal olaylara duyarlılık göstererek kamuoyunu bilgilendirme ve bilinçlendirme görevini üstlenmiştir. Ayrıca dergiler; gençlerin bilimsel bilgilere ulaşmasını ve kendilerini geliştirmelerini sağlamış, yazarlara fikirlerini özgürce ifade etme imkânı sunmuş, böylece toplumda çeşitli düşüncelerin tartışılmasına ortam hazırlamıştır. Matbaalar ve dergilerde edebî eserlerin yayımlanmasıyla edebiyat, daha geniş kitlelere ulaşmış; kültürel, bilimsel ve sanatsal tartışmalar canlanmıştır.

11. Metinde anlatılan dönemde edebiyatın gençler üzerindeki etkisini açıklayınız.

Örnek Cevap: *Metinde anlatılan dönemde, yani yazarın gençlik yıllarında edebiyatın gençler üzerindeki etkisi günümüzden oldukça farklıydı. Gençler için edebiyat, sadece okunan bir metin değil aynı zamanda hayatın bir parçasıydı. Edebiyat dergileri takip edilir, şiirler ezberlenir, edebiyat tartışmaları yapılırdı. Edebiyat, gençlerin düşünce dünyalarını, eleştirel düşünme yetilerini ve hayal güçlerini geliştirerek onlara yeni ufuklar açar; gençlerin toplumsal olaylara duyarlı olmasını sağlayarak toplumsal değişimlere katkıda bulunmalarına ilham verirdi. Gençler, okudukları kitaplar ve şiirler aracılığıyla kendilerini daha iyi tanır ve kimliklerini oluştururlardı.*

12. Yazarın yerinde olsaydınız, yazınızı bir dergiye gönderir miydiniz? Gerekçenizi belirtiniz.

Örnek Cevap: *Evet gönderirdim. Çünkü yeteneklerimi geliştirmek ve yazılarımın daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak isterdim. Yazım yayımlanmasa bile bu deneyimin bana katkı sağlayacağını düşünürdüm.*

13. Metinde öne çıkan değerlerden birini metinden örnek vererek yazınız.

Örnek Cevap: *Yazarın sürekli kitap okuması, şiir yazması ve kendisini geliştirmek için çaba göstermesi çalışkanlık değerine örnek gösterilebilir.*

14. Okuduğunuz hikâye ve anı metnini karşılaştırarak aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

	Miras Keçe	*Bizim Yokuş*
Yazılma Amacı	*Bir olayı anlatmak ve okuyucuda etki bırakmak*	*Yaşanmış gerçek olayları ve deneyimleri paylaşmak*
Gerçekliği Aktarma Şekli	*Kurgu unsurları bulunabilir. Yazar gerçekliği, sıradan bir nesneyi merkeze alarak hem mizah hem de derinlik dolu ve oldukça detaylı bir anlatımla, insan hayatındaki anlamsızlıkları ve değer yargılarını sorgulayarak, okuru düşündürerek, nesnelerin ötesinde yatan gerçek anlamları keşfetmeye teşvik ederek, sade ve akıcı bir dille vermektedir.*	*Yaşanmış olaylara dayanır. Yazar gerçekliği, gençlik yıllarında yaşadığı deneyimleri, özellikle de edebiyata olan ilgisini ve Babıâli yokuşundaki edebiyat ortamını doğrudan anlatmakta; dönemin kültürel ve sosyal hayatı hakkında önemli bilgileri sade ve akıcı bir dille aktarmaktadır.*
Dil ve Anlatım	*Sıradan bir nesne olan keçe ve keçe etrafında dönen olaylar; betimlemeler ve mizahi bir üslup kullanılarak anlatılmıştır. Eserde sade, akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.*	*Otobiyografik bir anlatımla yaşananlar duygusal bir şekilde aktarılmıştır. Duygusal yüküyle okuru geçmişe götüren ve o dönemin atmosferini yaşatan etkileyici bir eserdir. Yazar, günlük konuşma diline yakın, sade ve akıcı bir dil kullanmıştır.*
Yapı (olay, zaman, mekân, kişiler)	*Olay, zaman, mekân ve kişiler genellikle kurgusaldır.*	*Olay, zaman, mekân ve kişiler gerçektir.*

Aşağıda verilen *İstiklâl Marşı*'nı okuyup ilgili etkinlikte istenen çalışmaları gerçekleştiriniz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Mehmet Âkif Ersoy

1. *İstiklâl Marşı*'nın aşağıdaki tabloda verilen bölümlerini inceleyiniz. Her bölümde öne çıkan değerleri ve duyguları belirleyerek tabloyu doldurunuz.

Bölümler	Öne Çıkan Değerler ve Duygular
Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak; Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak. O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak; O benimdir, o benim milletimindir ancak.	• *Vatan sevgisi* • *Bağımsızlık* • *Umut ve güven* • *Milli birlik ve beraberlik* • *Cesaret*
Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım. Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım! Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım. Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.	• *Özgürlük* • *Kararlılık* • *Mücadele azmi* • *Cesaret*
Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar, Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var. Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar, Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?	• *Cesaret* • *Ümit* • *Bağımsızlık* • *Vatan sevgisi* • *İnanç* • *Millî birlik ve direniş ruhu*

2. *İstiklâl Marşı*'nın aşağıda verilen bölümlerinde şairin kimlere seslendiğini belirleyiniz. Bu hitapların amacını açıklayınız.

Kıtalar	Seslenilen Kim	Amacı
Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl! Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl? Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl. Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.	*Türk bayrağına seslenilmektedir.*	*Türk milletinin bağımsızlık mücadelesini yüceltmek, vatan uğruna yapılan fedakârlıkların değerini vurgulamak, bağımsızlığın Türk milletinin en doğal hakkı olduğunu ifade etmek, millete moral vermek ve cesaret aşılamak amaçlanmaktadır.*
Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın; Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın. Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın; Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.	*Cephedeki Türk askerine ve vatanı savunan herkese seslenilmektedir.*	*Cephedeki askerlere ve Türk milletine cesaret aşılayarak mücadele ruhunu canlı tutmak, fedakârlık duygusunu güçlendirmek ve vatanın savunulması gerektiğini vurgulamak amaçlanmaktadır.*
Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli: Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli. Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli- Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.	*Allah'a seslenilmektedir.*	*Vatanın ve kutsal değerlerin korunmasının önemini vurgulamak, milletin bağımsızlık ve inanç özgürlüğüne duyduğu bağlılığı ifade etmek, ezan sesinin ve dinî değerlerin yurt üzerinde varlığını sürdürmesi yönündeki arzuyu dile getirmek amaçlanmaktadır.*

3. Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Bu dörtlükteki altı çizili dizeden çıkarılabilecek bir örtük ileti yazınız.

Örnek Cevap: *Vatan toprağının sıradan bir toprak parçası olmadığı, uğruna can veren şehitler nedeniyle ona değer verilmesi ve saygı duyulması gerektiği ifade edilmektedir.*

4. Bu dizelerde milletin bağımsızlık uğruna gösterdiği fedakârlık ve inanç vurgulanmaktadır. Türk milletinin vatanı ve kutsal değerleri için gerektiğinde canını vermekten çekinmeyeceğini ifade eder. Toprağın her karışının şehitlerin hatırasıyla dolu olduğu belirtilerek vatanın kutsallığı ön plana çıkarılır. Ayrıca insanın sahip olduğu her şeyi kaybetmeyi göze alabileceği, ancak vatandan ayrı kalmanın asla kabul edilemeyeceği dile getirilir. Vatana bağlılık, fedakârlık ve güçlü bir millî bilinç duygusu bu dizeler aracılığıyla etkili bir şekilde yansıtılmaktadır.

Bu parçada dile getirilen düşünceler *İstiklâl Marşı*'nın hangi bölümüne ait olabileceğini yazınız.

Örnek Cevap: *Bu parçada dile getirilen düşünceler İstiklâl Marşı'nın "Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?" dizesiyle başlayan bölümüne ait olabilir.*

5. *"Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım."* **dizesinde kullanılan edebî sanatları yazıp bu sanatların şiire katkısını açıklayınız.**

Örnek Cevap: *Bu dizede teşbih (benzetme) ve mübalağa (abartma) sanatları kullanılmıştır. Bu sanatlarla Türk milletinin gücü, özgürlük tutkusu ve önlenemez direnişi etkileyici biçimde vurgulanmış; bu sanatlar şiirin coşkusunu ve heyecanını artırmıştır.*

6. *"İstiklâl Marşı* bir şiirden çok bir 'mücadele metni'dir." **görüşünü *İstiklâl Marşı*'ndan iki örnekle destekleyiniz.**

Örnek Cevap: *İstiklâl Marşı, yalnızca duygu ve düşünceleri anlatan bir şiir değil aynı zamanda milleti mücadeleye çağıran güçlü bir direniş metnidir. Mehmet Âkif ERSOY, İstiklâl Marşı'nı kaleme alarak Türk milletine cesaret, umut ve mücadele ruhu vermeyi amaçlamıştır. Bunu gösteren örneklerden biri "Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın; / Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın." dizeleridir. Bu dizelerde millet doğrudan mücadeleye ve vatanı korumaya çağrılmaktadır. Bir diğer örnek ise "Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım. / Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!" dizeleridir. Bu dizelerde ise bağımsızlık tutkusu ve esarete boyun eğmeme kararlılığı açıkça görülür. İstiklâl şairi, bu dizelerde milletin özgürlük mücadelesindeki inancını ve gücünü dile getirir. Bu nedenle İstiklâl Marşı, sadece edebî bir eser değil millî mücadele ruhunu canlı tutan, milleti birlik ve direnişe çağıran bir mücadele metnidir.*

7. Şair bağımsızlık, zafer ve dua ile ilgili mesajlarını neden ağırlıklı olarak şiirin son bölümlerinde vermiştir?

Örnek Cevap: *İstiklâl Marşı'nda şair; bağımsızlık, zafer ve dua ile ilgili mesajlarını şiirin son bölümlerinde vererek okuyucuda güçlü bir etki bırakmak istemiştir. Şiir boyunca mücadele, fedakârlık ve vatan sevgisi anlatıldıktan sonra son bölümlerde zaferin kesinliği ve bağımsızlık inancı vurgulanmıştır. Böylece okuyucu duygusal olarak hazırlanmış ve verilen son mesaj daha etkili, umut verici ve akılda kalıcı olmuştur. Ayrıca dua ifadeleriyle milletin manevi gücüne ve Allah'a olan inancına dikkat çekilmiştir.*

8. *İstiklâl Marşı*'nın sizi en çok etkileyen dizesini yazınız. Bu dizeyi seçme gerekçenizi açıklayınız.

9. *İstiklâl Marşı*'ndan seçtiğiniz bir dize/bölümün verdiği mesajı yansıtan bir afiş hazırlayınız. Afişinizde görsel ögeler ve kısa açıklamalar kullanarak millî mücadele ruhunu etkili biçimde yansıtmaya çalışınız.

KONUŞMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: KARAKTERİMİN DÖNÜŞÜMÜ

Bu çalışmada sizlerden okuma bölümünde incelediğiniz *Miras Keçe* adlı hikâyedeki karakterlerden birini, yaşamınızdan bir kişi ya da izlediğiniz sinema/tiyatro eserlerinde yer alan karakterlerden biriyle özdeşleştirerek yeniden kurgulayınız. Kurguladığınız yeni karakteri tanıtan bir sunum yapınız.

Yapacağınız sunumu verilen aşamaları takip ederek gerçekleştiriniz.

Hazırlık

1. Kurgulayacağınız karakterin tanıtımını yapmak için *Miras Keçe* adlı hikâyedeki karakterlerden birini seçiniz.
2. Hikâyeden seçtiğiniz karakteri kurgulamak için yaşamınızdan bir kişi ya da izlediğiniz sinema/tiyatro eserlerinde yer alan bir karakter belirleyiniz.
3. Konuşma stratejinizi planlayınız.

Planlama

4. Hikâyeden seçtiğiniz karakterin fiziksel, psikolojik vb. özelliklerini hatırlayınız.
5. Seçtiğiniz ve belirlediğiniz kişi/karakterlerin benzerlik ve farklılıklarını tespit ediniz.
6. Seçtiğiniz ve belirlediğiniz kişi/karakterin özelliklerini özdeşleştirerek yeni bir karakter kurgulayacak şekilde konuşmanızı planlayınız.
7. Kurgulama sürecinde karşılaştırma, betimleme, benzetme gibi unsurlardan yararlanınız. Ayrıca sunumunuzu daha etkili hâle getirebilmek için kurguladığınız karaktere ait resim, karikatür, çizim vb. bir görsel oluşturabilir; sunumunuzda dijital araçları kullanabilirsiniz.
8. Kurguladığınız karakteri millî ve manevi değerlerle zenginleştiriniz.
9. Hazırladığınız sunum taslağını arkadaşlarınızla paylaşıp onlardan aldığınız dönütler doğrultusunda sunumunuza son hâlini veriniz.

Sunum

10. Konuşmanıza dikkat çekici bir girişle başlayınız.
11. Konuşmanızda düşüncelerinizi ana düşünce etrafında, tekrara düşmeden ifade ediniz.
12. Konuşmanızı destekleyici bilgiler, söz varlığı ve düşünceyi geliştirme yolları ile zenginleştiriniz.
13. Konuşma sırasında sesinizi ve beden dilinizi etkili bir biçimde kullanmaya özen gösteriniz.
14. Konuşmanızı yaparken Türkçeyi doğru ve etkili kullanınız, konudan ayrılmayınız ve süreyi iyi kullanınız.
15. Görevinizi gerçekleştirirken özverili davranınız.

Değerlendirme

16. Konuşmanızı 22. sayfadaki öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih:** ----------

Sevgili Öğrenciler,
Bu form, konuşma çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Konuşmamı amaçlarım doğrultusunda planladım ve bu plan doğrultusunda gerçekleştirdim.			
Amacıma uygun örneklerle destekledim.			
Konuşmamda bağlama uygun kelimeler kullandım.			
Türkçenin dil ve anlatım özelliklerine dikkat ettim.			
Hedef kitleme uygun bir dil kullandım.			
Akıcı bir dil kullandım.			
Açık ve örtük iletilere yer verdim.			
Vurgu ve tonlamaya dikkat ettim.			
Beden dilimi etkili kullandım.			
Süreyi etkili bir şekilde kullandım.			
Karşılaştırma, betimleme, benzetme gibi unsurlardan yararlandım.			
Özverili davrandım.			
Karakterimin fiziksel ve psikolojik özelliklerini tutarlı bir şekilde kurguladım.			
Karakterimi tekrara düşmeden kurguladım.			
Kurguladığım karakteri millî ve manevi değerlerle zenginleştirdim.			

Açıklama: Aşağıdaki soruları bu süreçteki çalışmalarınızla ilgili görüşlerinizden hareketle cevaplayınız.

1. Bu çalışmada neler öğrendim?

2. Çalışma sırasında hangi bölümlerde zorlandım?

3. Bu çalışmayı tekrar yapacak olsam nelere dikkat ederdim?

DİNLEME/İZLEME

1. Şiir okumayı mı yoksa fon müziği eşliğinde okunan bir şiiri dinlemeyi mi tercih edersiniz? Niçin?

2. Yandaki karekodda yer alan dinleme stratejilerini inceleyiniz.
Dinleyeceğiniz/izleyeceğiniz *Sazım*'a adlı şiiri daha iyi anlamanıza yardımcı olacağını düşündüğünüz dinleme stratejisini belirleyiniz. Seçiminizin nedenini yazınız.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

3. Aşağıda *Sazım'a* adlı şiirle ilişkilendirilebilecek bir görsel verilmiştir.

Verilen görsel ve şiirin adından hareketle şiirin içeriğine ilişkin tahminde bulununuz. Tahmininizi gerekçesiyle açıklayınız.

Seçtiğiniz dinleme stratejisini kullanarak yandaki karekodda verilen Âşık Veysel Şatıroğlu'nun *Sazım'a* adlı şiirini bu etkinlik için hazırlanan aşağıdaki "Dinleme/İzleme Kuralları"nı dikkate alarak dinleyiniz/izleyiniz. Şiiri dinlerken/izlerken yalnızca anlama değil ses tonuna, vurguya, ritme ve şiirin oluşturduğu duyguya da dikkat ediniz.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

DİNLEME/İZLEME KURALLARI

- Dinleme/izleme süresince dikkatin tamamen şiire ve şaire verilmesi
- Dinleme/izleme süresince başka bir işle meşgul olunmaması
- Şairin duygu ve düşüncelerinin anlaşılmaya çalışılması
- Şairin ön yargısız bir şekilde dinlenmesi
- Şairin ses tonuna dikkat edilmesi
- Gerekli görülen önemli noktaların not alınması

4. Şiirdeki ses tonu, vurgu, ifade biçimi vb.nden yola çıkarak şiirin yazılma amacının ne olabileceğini yazınız.

Yandaki karekodda verilen *Sazım'a* adlı şiirin bestelenmiş hâlini dinleyiniz/izleyiniz.
(Karekodu okutmadan önce EBA'ya giriş yapınız.)

Aşağıda verilen şiiri vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okuyunuz.

SAZIM'A

Ben gidersem sazım sen kal dünyada
Gizli sırlarımı âşikâr etme
Lâl olsun dillerin söyleme yâda
Garip bülbül gibi âh ü zâr etme

Gizli dertlerimi sana anlattım
Çalıştım sesimi sesine kattım
Bebe gibi kollarımda yaylattım
Hayâli hatır et beni unutma

Bahçede dut iken bilmezdin sâzı
Bülbül konar mıydı dalına bâzı
Hangi kuştan aldın sen bu avâzı
Söyle doğrusunu gel inkâr etme

Benim her derdime ortak sen oldun
Ağlarsam ağladın gülersem güldün
Sazım bu sesleri turnadan m'aldın
Pençe vurup sarı teli sızlatma

Ay geçer yıl geçer uzarsa ara
Giyin kara libas yaslan duvara
Yanından göğsünden açılır yara
Yâr gelmezse yaraların elletme

Sen petek misâli Veysel de arı
İnleşir beraber yapardık balı
Ben bir insanoğlu sen bir dut dalı
Ben babamı sen ustanı unutma.

Âşık Veysel Şatıroğlu, *Dostlar Beni Hatırlasın*

5. *Sazım'a* adlı şiiri okumak mı yoksa bu şiirin bestelenmiş hâlini dinlemek mi sizi daha çok etkiledi? Düşüncelerinizi yazınız.

6. Bu şiirin daha çok, duygulara mı yoksa düşüncelere mi yönelik olduğunu belirleyiniz. Belirlemenizi şiirden bir örnekle açıklayınız.

7. *Sazım'a* adlı şiirle ilgili aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Tema	
Ölçü	
Kafiye Şeması	
Nazım Birimi	
Şiir Türü	

8. Gizli dertlerimi sana anlattım
Çalıştım sesimi sesine kattım
Bebe gibi kollarımda yaylattım
Hayâli hatır et beni unutma

Bu dörtlükteki kafiye ve redifleri yazarak bu unsurların şiirin anlamına ve ahengine katkısını açıklayınız.

9. Dinleme/izleme bölümü süresince öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki çıkış kartını doldurunuz.

ÇIKIŞ KARTI

Üç Yaz — **Şiir türünü diğer metin türlerinden ayıran üç temel özellik yazınız.**

1.

2.

3.

İki Sor — **Şiir türü hakkında merak ettiğiniz veya daha fazla bilgi almak istediğiniz konularla ilgili iki soru yazınız.**

1.

2.

Bir Paylaş — **Şiir türü hakkındaki bir görüşünüzü paylaşınız.**

1.

YAZMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: OZANIN İZİNDE YENİ DİZELERE

Bu çalışmada sizlerden dinleme/izleme bölümünde incelediğiniz *Sazım'a* adlı şiirin temasıyla aynı temada yeni bir şiir yazmanız beklenmektedir. Şiirinizi estetik bir bakış açısıyla oluşturunuz.

Yazma çalışmanızı verilen aşamaları takip ederek gerçekleştiriniz.

Hazırlık

1. Dinleme/izleme bölümünde incelediğiniz *Sazım'a* adlı şiiri ve bu şiirde öne çıkan duygu ve düşünceleri hatırlayınız.
2. Yazma amacınızı, kullanacağınız yazma stratejinizi belirleyiniz.
3. Yazma çalışmanıza başlamadan önce şiir türü hakkında araştırma yapınız ve ön bilgilerinizi gözden geçiriniz.
4. Yazma amacınıza göre nasıl bir şiir yazacağınızı planlayınız.

Yazma Sırası

5. Şiirinizi oluştururken *Sazım'a* adlı şiirin ana duygusunu koruyunuz.
6. Şiirinizi oluştururken yazma amacınıza uygun söz varlığı kullanmaya dikkat ediniz.
7. Şiirinizi oluştururken imge, çağrışım, ahenk unsurları, açık ve örtük iletilerden yararlanınız.
8. Şiirinizdeki ana duyguyu yansıtacak müzik ve bir görsel belirleyiniz.
9. Şiirinizin taslağını arkadaşlarınızla paylaşıp onlardan aldığınız dönütler doğrultusunda şiirinize son hâlini veriniz.

Değerlendirme

10. Yazma sonrasında şiirinizi 30. sayfadaki öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.
11. Yazdığınız şiiri öğretmeninizin rehberliğinde sınıf panosu, okul gazetesi veya genel ağdaki güvenilir ortamlarda paylaşabilirsiniz.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: ---------- **Tarih: ----------**

Sevgili Öğrenciler,
Bu form, yazma çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Şiirimi bir plan doğrultusunda oluşturdum.			
Şiirin temasını tam olarak yansıttım.			
Şiirimde bağlama uygun söz varlığı kullandım.			
Şiirimde imge, çağrışım, ahenk unsurları, açık ve örtük iletilerden yararlandım.			
Şiirimdeki ana duyguyu yansıtacak müzik ve bir görsel belirledim.			

Bu tema süresince öğrendiğiniz üç bilgiyi üçgenin, ilk defa karşılaştığınız dört kavramı karenin, aklınıza takılan bir soruyu da çemberin içine yazınız.

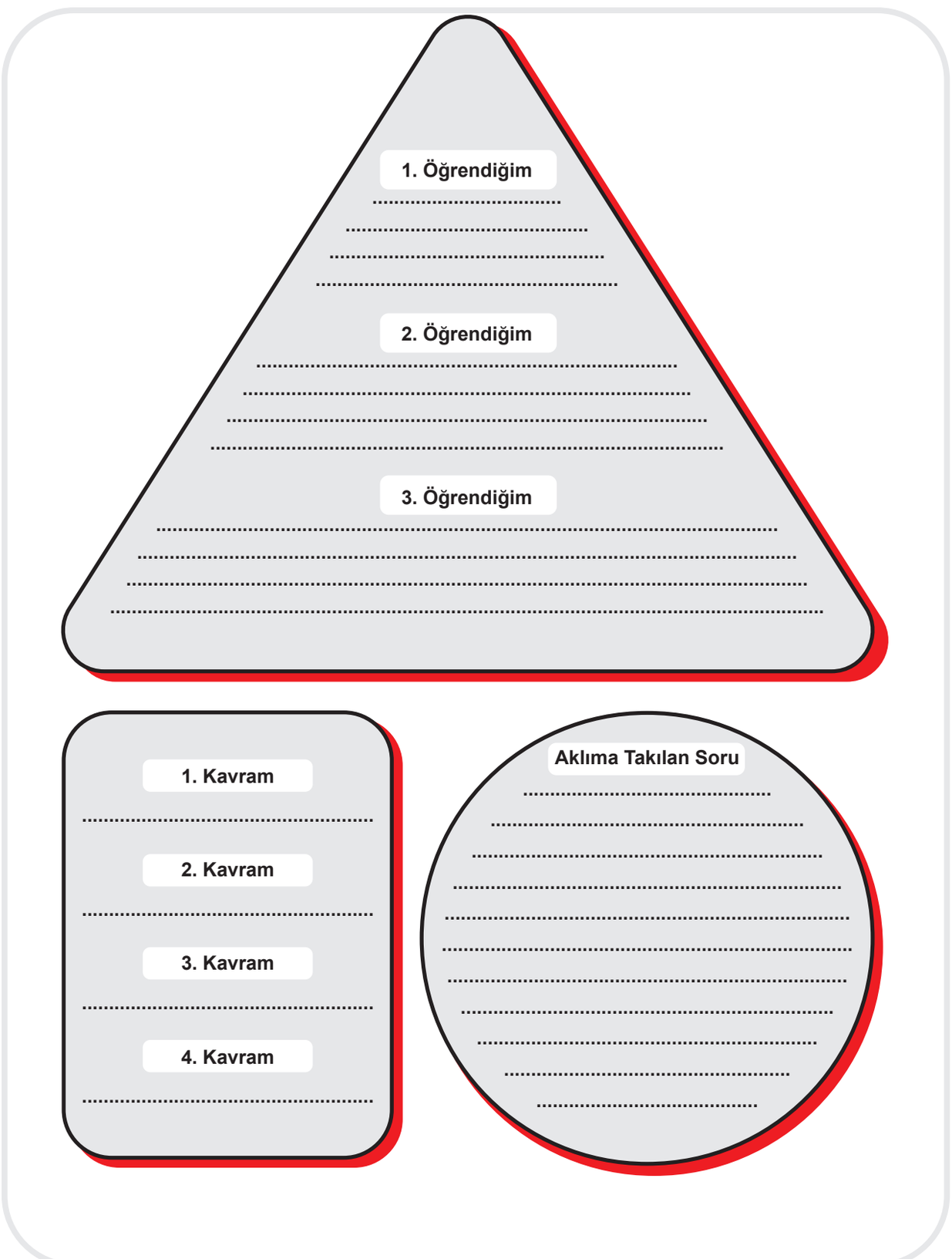

NOTLAR

YAZILI PUSULASI

Çözümlere buradan ulaş

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenme Etkinlikleri Seti 2. Bölüm (2026-2027)

Telefonunun kamerasıyla ilgili QR kodunu okut.
Ekrandan okuyorsan QR koduna dokunabilirsin.

CEVAP VE ÇÖZÜMLER

Yazılı cevaplar ve çözüm sayfası
Ücretsiz erişim

VİDEO ÇÖZÜMÜ

Bu PDF'nin ilgili videosu ve durumu
Premium videolar uygulamada açılır

Video henüz eklenmediyse sağdaki sayfada belirtilir.
Video sonradan eklendiğinde aynı QR kodu kullanılabilir.

Bu erişim kartı Yazılı Pusulası tarafından eklenmiştir.
Önceki soru ve cevap sayfaları değiştirilmemiştir.
kaynaklar.net